

Tanınmış təşkilatlar haqqında məcəllə

MÜQƏDDİMƏ

Tanınmış təşkilatlar haqqında məcəllə (TT Məcəlləsi) Təşkilat tərəfindən MSC.349(92) və MEPC.237(65) sayılı qətnamələri ilə qəbul olunmuşdur.

Bu məcəllə:

.1 bayraq dövlətlərini Beynəlxalq Dənizçilik Təşkilatı (BDT) tərəfindən tanınmış təşkilatların (TT-lər) qiymətləndirilməsinə və səlahiyyətləndirilməsinə dair sənədi ilə müəyyən edilmiş tələblərin harmonizə edilmiş (uyğunlaşdırılmış formada) və ardıcıl şəkildə bütün dünya miqyasında həyata keçirilməsinə nail olmağa köməklik göstərən standartla təmin edir;

.2 bayraq dövlətlərinin səmərəli və effektiv qaydada TT-lərə nəzarət olunmasına kömək edə biləcək harmonizə edilmiş, şəffaf və müstəqil mexanizmlərlə təmin edir; və

.3 təşkilatların TT-lər kimi səlahiyyət verilmiş mükəlləfiyyətlərini (vəzifələrini) və ümumi səlahiyyət dairəsini müəyyən edir.

1-Cİ HISSƏ ÜMUMİ

1 MƏQSƏD

Bu məcəllə burada bayraq dövlətlərinin tanınması və onlara səlahiyyətlərin verilməsi, eləcə də nəzarət üzrə təlimatlar məqsədilə təşkilatın qiymətləndirdiyi minimal meyarların yer aldığı beynəlxalq standart və sənədlər toplusu qismində xidmət göstərir.

2 TƏTBİQ SAHƏSİ

2.1 Bu məcəllə tətbiq edilir:

.1 məcburi BDT sənədləri və milli qanunvericilik əsasında bayraq dövlətinin adından qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsini və xidmətlərin göstərilməsini həyata keçirmək üçün sözügedən dövlət tərəfindən tanınma məqsədilə nəzərə alınan, yaxud tanınmış bütün təşkilatlara; və

.2 məcburi BDT sənədləri və milli qanunvericilik əsasında bayraq dövlətinin adından qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsini və xidmətlərin göstərilməsini həyata keçirmək üçün təşkilatı tanımaq niyyətində olan bütün bayraq dövlətlərinə.

2.2 Məcəllə müəyyən edir:

.1 bayraq dövləti tərəfindən tanınması üçün (1-ci hissə) təşkilatın yerinə yetirməli olduğu məcburi tələblər;

.2 səlahiyyətverici bayraq dövlətlərinin adından (2-ci hissə) qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsini və xidmətlərin göstərilməsini TT tərəfindən həyata keçirən zaman məcburi tələblər;

.3 TT-yə səlahiyyət verən zaman bayraq dövlətləri tərəfindən əməl ediləcək məcburi tələblər (2-ci hissə); və

.4 bayraq dövlətinin TT-lər üzərində nəzarətinə dair təlimatlar (3-cü hissə).

2.3 Məcəllə SOLAS, MARPOL və Yük markası haqqında konvensiya kimi (lakin, bunlarla məhdudlaşmayaraq) məcburi BDT sənədləri əsasında qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsini və xidmətlərin göstərilməsini həyata keçirən TT-lərə tətbiq edilən funksional, təşkilati və nəzarət tələblərini müəyyən edir.

2.4 Bu məcəllənin bütün tələbləri növündən, ölçüsündən və hətta onlara qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsindən və xidmətlərin göstərilməsindən asılı olmayaraq, bütün TT-lər üçün ümumi xarakter daşıyır.

2.5 Bu məcəllənin tətbiq dairəsinə aid edilən TT-lərdən qanunla müəyyən edilmiş bütün şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi tələb edilmir və onlar məhdud tanınma sahəsinə (miqyasına) malik ola bilər, bir şərtlə ki, bu məcəllənin tələbləri məhdud tanınma sahəsinə (miqyasına) uyğun qaydada tətbiq olunsun. Əgər bu Məcəllənin hər hansı tələbinin hər hansı TT tərəfindən göstərilən xidmətlərin həcmində (miqyasına) görə tətbiq edilməsi mümkün olmazsa, o halda, bu, bayraq dövləti tərəfindən aydın şəkildə müəyyən edilir və TT-nin keyfiyyətinin idarə edilməsi sistemində qeydə alınır.

3.MÜNDƏRİCAT

Məcəllə üç hissədən ibarətdir. 1-ci hissədə ümumi müddəalar əksini tapıb. 2-ci hissədə artıq müvafiq BDT sənədlərində və tətbiq edilən beynəlxalq standartlarda yer alan məcburi müddəalar kimi bayraq dövləti və TT üçün eyni məcburi müddəalar əksini tapıb. 3-cü hissədə bayraq dövlətləri tərəfindən TT-lərə nəzarətə dair təlimatlar (rəhbər qaydalar) yer alıb.

4 SƏLAHIYYƏTİN VERİLMƏSİ

4.1 Bayraq dövləti məcburi BDT sənədləri əsasında və milli qanunvericilik əsasında onun adından qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi üçün bu məcəllənin müddəalarına uyğun olaraq tanınmış təşkilata səlahiyyət verə bilər.

4.2 Bayraq dövləti TT-nin imkanları xaricində olan funksiyaların yerinə yetirilməsi üçün səlahiyyət verməməlidir. Bu münasibətlə, bayraq dövləti səlahiyyət üçün bu məcəllənin 2 sayılı əlavəsini nəzərə almalıdır.

4.3 Bayraq dövlətləri səlahiyyət verdikləri TT-ləri bu məcəllənin müddəalarına əməl etməyini təmin etmək məqsədilə bir-biri ilə əməkdaşlıq etməlidir.

5 İNFORMASIYANIN GÖNDƏRİLMƏSİ

Bayraq dövləti BDT-nin baş katibinə vəzifəli şəxslərini məlumatlandırmaq üçün maraqlı tərəflərə TT-lərin siyahısını və TT-lərə verilən səlahiyyətə dair konkret mükəlləfiyyətlər və şərtlər haqqında bildirişi çatdırmalı və ona saxlamağa təhvil verməlidir.

6 YOXLAMA SƏNƏDLƏRİ

Bu məcəllə aşağıda istinad edilən sənədlərə əsaslanıb:

.1 məcburi BDT sənədləri və BDT Təlimatlar və tövsiyələri (yəni, Təşkilat tərəfindən tövsiyə edilən məcəllələr, təlimatlar və standartlar);

.2 İSO 9000:2005, Keyfiyyəti İdarəetmə Sistemləri – Əsas müddəalar və sözlük (lüğət);

.3 İSO 9001:2008, Keyfiyyəti İdarəetmə Sistemləri – tələblər;

.4 İSO/İEC 17020:1998, Yoxlama (müayinə) aparən müxtəlif növlü orqanların fəaliyyət göstərməsi üçün meyarlar;

.5 İSO 19011:2002, Keyfiyyət və/yaxud ekoloji idarəetmə sistemlərinin audit yoxlamasına dair təlimatlar;

.6 Beynəlxalq Təsnifatlar Cəmiyyəti Assosiasiyası (İACS) Keyfiyyət idarəçiliyi sisteminin tələbləri (QMSR); və

.7 Milli qanunvericilik.

2 HİSSƏ

TƏŞKİLATLARIN TANINMASI və SƏLAHİYYƏTLƏNDİRİLMƏSİ TƏLƏBLƏRİ

1. TERMİNLƏR və ANLAYIŞLAR

1.1 Tanınmış təşkilat (TT) dedikdə, bayraq dövləti tərəfindən qiymətləndirilmiş və TT Məcəlləsinin bu hissəsinin tələblərinə cavab verən təşkilat nəzərdə tutulur.

1.2 Səlahiyyətəndirmə (səlahiyyət vermək) dedikdə, müqavilədə, yaxud ona bərabər tutulan hər hansı hüquqi razılıq sənədində konkret göstərilmiş bayraq dövlətinin adından Bu məcəllənin 3 sayılı əlavəsinə daxil edilmiş "Sazişə daxil ediləcək elementləri" nəzərə alaraq qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi üçün səlahiyyətin verilməsi nəzərdə tutulur.

1.3 Qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi dedikdə, suveren dövlətin hökuməti tərəfindən müəyyən edilmiş qanunların, norma və qaydaların əsasında verilən şəhadətnamə nəzərdə tutulur. Buraya beynəlxalq konvensiyada, yaxud milli qanunvericilikdə yer almış tələblərə uyğunluğun sübutu kimi bayraq dövlətinin adından şəhadətnamənin verilməsinə, yaxud verilməsi üçün köməklik göstərilməsinə səbəb olacaq layihənin (planın) nəzərdən keçirilməsi, yoxlanılması və/yaxud auditi daxildir. Buna SOLAS Konvensiyası, XI-1/1 sayılı qaydanın müddəalarına uyğun olaraq verilən şəhadətnamələr daxildir və özündə bayraq dövləti ilə tanınma haqqında müqavilənin şərtləri əsasında TT-nin struktur, mexaniki və elektrik tələblərə təsdiq edilmiş uyğunluğu ehtiva edə bilər.

1.4 Qiymətləndirmə dedikdə, qiymətləndirilmiş orqanın müvafiq norma və qaydaların tələblərini yerinə yetirdiyini müəyyən etmək üçün hər hansı fəaliyyəti nəzərdə tutulur.

1.5 Maraqlı tərəflər dedikdə, yoxlama və şəhadətnamənin verilməsi prosesində sübuta yetirilmiş marağı nümayiş etdirmək bacarığına malik hər hansı fiziki, yaxud hüquqi şəxs nəzərdə tutulur və bunlara daxildir: TT-nin müştəriləri, gəmi mülkiyyətçiləri, gəmi operatorları, gəmiqayıрма zavodları, avadanlıq istehsalçıları, gəmiçilik sənayesi maraqları və ya assosiasiyalar, dəniz sığortası maraqları və ya assosiasiyalar, dövlət tənzimləyici orqanları, yaxud digər dövlət xidmətləri və qeyri-hökumət təşkilatları.

1.6 Məkan (yer) dedikdə, yoxlamanın aparıldığı və idarə edildiyi, planın təsdiqinin həyata keçirildiyi, yaxud prosesin idarə edildiyi proseslərin baş verdiyi məkan nəzərdə tutulur.

1.7 Sahə dedikdə, konkret müqavilə, yaxud bir neçə müqavilə əsasında işləri yerinə yetirən sürveyerin yerləşdiyi liman, tərsanə, firma və şirkət (amma, bunlarla məhdudlaşmır) nəzərdə tutulur. Sahədə qanunla müəyyən edilmiş bütün şəhadətnamələrin verilməsinə və xidmətlərin göstərilməsinə baza məntəqəsindən nəzarət edilməlidir.

1.8 Müqavilənin şaquli yoxlanılması (MŞY) dedikdə, yoxlama zamanı konkret müqavilə/sifariş üzrə istehsal proseslərinin yoxlanılması, o cümlədən, yoxlama zamanı işlərə nəzarət, audit, yaxud layihənin təsdiqi, əgər tətbiq edilərsə, müvafiq yardımçı proseslər nəzərdə tutulur. MŞY bir müqavilə/sifariş üzrə konkret işin həyata keçirilməsi zamanı müvafiq tələblərin düzgün şəkildə tətbiq edildiyini və onların qarşılıqlı əlaqələrini yoxlamaq üçün məkanda, yaxud sahədə aparılır (müvafiq yardımçı proseslərə daxildir, məsələn, əvvəlki hissənin yoxlamaları, yaxud yoxlama ilə əlaqədar UTM prosesləri). Layihənin (planın) MŞY təsdiqi yerinə yetirilmiş tapşırıqlar üçün həyata keçirilə bilər.

2 TANINMIŞ TƏŞKİLATLAR ÜÇÜN ÜMUMİ TƏLƏBLƏR

2.1 Ümumi

Bayraq dövləti tərəfindən təşkilata səlahiyyətin verilməsi həmin təşkilatın yüksək standartlara malik xidməti göstərmək potensialının olduğunu və bu məcəllənin tələblərinə və tətbiq edilən milli qanunvericiliyə əməl etdiyini nümayiş etdirdiyi təqdirdə həyata keçirilir.

2.2 Norma və qaydalar

TT öz norma və qaydalarını nəşr etdirməli və sistemli şəkildə qoruyub saxlamalıdır və sözügedən norma və qaydalar gəmilərin və onların əlaqədar mühüm texniki sistemlərinin layihələndirilməsi, inşaat və şəhadətnamənin verilməsi üçün ingilis dilində olmalı və eləcə də dərc olunmuş meyarların müvafiq yeniləmə bacarıqlarını təmin etmək məqsədilə uyğun formada tədqiqini təmin etməlidir.

2.3 Müstəqillik

TT və onun heyəti qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi ilə əlaqədar verilmiş qərarın əsaslandırılmasının bütövlüynə ziddiyyət yaradan hər hansı bir fəaliyyətdə iştirak etməməlidir. Qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsinə və xidmətlərin göstərilməsinə cavabdehlik daşıyan TT və onun heyəti qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi ilə əlaqədar bir malın layihəçisi, istehsalçısı, tədarükçüsü, montajçısı, alıcısı, mülkiyyətçisi, istifadəçisi, yaxud təmirçisi olmamalı, yaxud bu tərəflərin hər hansı birinin səlahiyyətli nümayəndəsi olmamalıdır. TT-nin gəlirləri hər hansı bir kommersiya müəssisədən əhəmiyyətli dərəcədə asılı olmamalıdır.

2.4 Qərəzsizlik

2.4.1 TT-lərin şəxsi heyəti qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsini və xidmətlərin göstərilməsinin həyata keçirilməsinə dair mühakimələrinə qarşı mənfi təsir göstərə biləcək hər hansı təzyiqdən uzaq olmalıdır. Təqdim edilən xidmətlərin nəticələrinə bu təşkilata aidiyyəti olmayan

fiziki şəxslər, yaxud təşkilatlar tərəfindən təsir göstərilməsinin qarşısı almaq üçün prosedurlar həyata keçirilməlidir.

2.4.2 Bütün potensial müştərilərin qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsindən və xidmətlərin göstərilməsindən əsassız maliyyə və ya digər şərt tələbi olmadan faydalanmaq imkanları olmalıdır. Məcburi şəkildə şəhadətləndirmə və xidmətlər daxil olacaq əsassız maliyyə və ya digər şərt nəzərdə tutulmuş TT-nin əsaslanaraq fəaliyyət göstərdiyi prosedurlar heç bir ayrı-seçkilik qoyulmadan tətbiq edilməlidir.

2.5 Düzgünlük

TT-nin idarə olunması etik davranış məcəlləsində yer alan etik davranış prinsiplərinə əsaslanmalıdır. Xidmətlərin etibarlı şəkildə yerinə yetirilməsi məqsədilə səlahiyyətlərin verilməsi ilə əlaqədar etik davranış məcəlləsində onun ayrılmaz hissəsini təşkil edən mükəlləfiyyət tanınmalıdır.

2.6 Səriştə

TT işverəni tərəfindən ona həvalə edilmiş bütün vəzifələri və fəaliyyətləri öz əmək mükəlləfiyyətləri çərçivəsində yerinə yetirmək üçün lazımi ixtisaslara yiyələnmiş, təlim hazırlığı keçmiş və səlahiyyətləndirilmiş, səriştəli sürveyerlər və auditorlardan istifadə etməklə, qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsini və xidmətlərin göstərilməsini həyata keçirməlidir.

2.7 Məsuliyyət (cavabdehlik)

TT şəxsi heyətin onun göstərdiyi xidmətlərin keyfiyyətinə mənfi təsir göstərən mükəlləfiyyətlərini, səlahiyyətlərini, ixtisaslarını və qarşılıqlı əlaqəsini müəyyən etməli və sənədləşdirməlidir.

2.8 Şəffaflyq

2.8.1 Şəffaflyq TT-nin bayraq dövlətinin adından qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi ilə əlaqədar olaraq bütün məlumatlara çıxışın verilməsi və ya onların açıqlanması prinsipini özündə əks etdirir.

2.8.2 TT-lər bayraq dövlətinə məlumatların göndərilməsi/onunla əməkdaşlıq haqqındaki bölmədə təsvir edildiyi kimi, məlumatları çatdırır.

2.8.3 TT-lər tərəfindən şəhadətnamə verilmiş gəmilərin statusu ilə bağlı məlumatlar ictimaiyyət üçün əlçatımlı olur.

3 İDARƏETMƏ VƏ TƏŞKİLAT

3.1 Ümumi

TT bu məcəllənin müddəalarına əsasən, işləyib hazırlayır və həyata keçirir a keyfiyyətin idarə edilməsi sistemini işləyib hazırlayır və həyata keçirir və onun effektivliyini davamlı şəkildə artırır.

3.2 Keyfiyyət, təhlükəsizlik və ətraf mühitin çirklənməsinin qarşısının alınması siyasəti

TT keyfiyyət, təhlükəsizlik və ətraf mühitin çirklənməsinin qarşısının alınması məqsədilə öz siyasətini və öhdəliyini müəyyən etməli və sənədlə rəsmiləşdirməlidir. Xüsusilə, TT-nin rəhbərliyi aşağıdakıları etməlidir:

- .1 siyasət və məqsədlərin müəyyən olunduğunu təmin edir;
- .2 təşkilatın məqsədi üçün siyasətin və məqsədlərin məqsədəuyğun olduğunu təmin edir;
- .3 siyasəti və məqsədləri, o cümlədən, qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi qaydasını təşkilatın diqqətinə çatdırır və onun təşkilat tərəfindən başa düşüldüyünü təmin edir;
- 4 kifayət qədər resursların olmasını təmin edir;
- .5 tətbiq edilən bütün tələblərə cavab vermək öhdəliyini özündə ehtiva edir və keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin effektivliyini davamlı şəkildə artırır;
- .6; keyfiyyət məqsədlərinin təhlili çərçivəsinin də daxil olduğu rəhbərliyin təhlillərini aparır; və
- .7 öz aktuallığını saxlamaq məqsədilə keyfiyyət siyasəti, məqsədləri və keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin təhlilini aparır.

3.3 Sənədləşdirmə tələbləri

3.3.1 Keyfiyyətin idarə edilməsi sistemə aşağıdakı sənədlər daxildir:

- .1 keyfiyyət siyasəti və keyfiyyət məqsədləri;
- .2 keyfiyyət haqqında təlimat kitabı (3.4-cü maddəyə aiddir);
- .3 Bu məcəllənin və tanıyan bayraq dövlətinin milli qanunvericiliyinin tələb etdiyi prosedurlar və qeydlər;
- .4 TT-nin proseslərinin effektiv planlaşdırılmasını, fəaliyyətini və nəzarətini təmin etmək üçün prosedurlar;

.5 TT-nin səlahiyyət sahələrinə tətbiq edilən norma və qaydalar;

.6 qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələr verilən və xidmətlər göstərilən gəmilərin siyahısı;

.7 zəruri hesab edilən prosedurların prosesi ilə əlaqədar digər sənədləşdirmələr (bunlara sürveyerlər və inzibati personal üçün təsnifat, qanunvericilik və bu məsələ ilə əlaqədar dəqiqləşdirilmiş məlumatları özündə daşıyan dövrü yazı, yaxud məktub daxildir);

.8 xidmət proseslərini müəyyən edən və ya güclənən texniki şərtlər (spesifikasiyalar) və sxemlər; və

.9 şəhadətnamələrin verilməsi üzrə pro-forma hesabatlar, yoxlama (nəzarət) siyahıları və şəhadətnamələr

3.3.2 Keyfiyyətin idarə edilməsi sistemində həmçinin xarici sənədlər daxildir, məsələn:

.1 bu sənədlərlə tənzimlənən fəaliyyətlər üçün zəruri olan yerli və beynəlxalq standartlar;

.2 BDT Konvensiyaları və qətnamələri;

.3 TT-nin səlahiyyətinə uyğun olan milli gəmiçilik normaları və standartları;

3. Yoxlanılma və/yaxud təsdiq etmək məqsədilə TT-yə təqdim edilən sənədlər və məlumatlar; və

.5 TT tərəfindən vacib xarakterə malik olduğu hesab edilən konkret yazışma.

3.4 Keyfiyyət haqqında təlimat kitabı

TT keyfiyyət haqqında təlimat kitabını işləyib hazırlayır və davam etdirir; buraya daxildir:

.1 keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin tətbiq sahəsi, o cümlədən, hər hansı istisna hallarının əsaslandırılması;

.2 keyfiyyət sahəsində siyasət və məqsədlər və eləcə də keyfiyyətə bağlılıq (sadiqlik) haqqında rəhbərliyin bəyanatı;

.3 TT-nin fəaliyyət sahəsinin və səriştəsinin təsviri;

.4 təşkilat və onun baş ofisi haqqında ümumi məlumat (adı, ünvanı, telefon nömrəsi və s. və hüquqi statusu);

.5 məlumatlar on TT-nin baş (əsas) və assosiasiya təşkilatları ilə əlaqələri haqqında məlumat;

.6 təşkilatın quruluşunu təsvir edən sxemlər;

.7 təşkilatın keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminə cavabdeh şəxsi təyin edən rəhbərliyin bəyanatı;

.8 müvafiq vəzifə təlimatları;

.9 kadrların ixtisası və təlim hazırlığı siyasətinə dair bəyanatı;

.10 keyfiyyətin idarə edilməsi sistemi üçün, yaxud onlara istinad edən sənədlər üçün sənədləşdirilmiş proseduralar;

.11 keyfiyyətin idarə edilməsi sistemi və prosesləri arasındakı qarşılıqlı əlaqələrin təsviri; və

.12 keyfiyyətin idarə edilməsi sistemi üçün tələb edilən digər bütün sənədlərin təsviri.

3.5 Sənədlərə nəzarət

3.5.1 Keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin tələb etdiyi sənədlərə nəzarət olunmalıdır. Sözügedən elektron vasitə xidmətlərin və ya yazı qeydlərinin etibarlığına mənfi təsir göstərdiyi zaman sənədlərə nəzarətin təminatı hər hansı növdə olan sənədlərə tətbiq edilməlidir (lakin, bunlarla məhdudlaşmayaraq, elektron vasitələrə və İKT tətbiq proqramlarına).

3.5.2 Aşağıdakılar üçün zəruri olan nəzarət orqanlarının təyin edilməsi prosedurunun sənədlə rəsmiləşdirilmiş prosedurları yaradılmalıdır:

.1 verilmədən əvvəl sənədlərin adekvatlığının təsdiq edilməsi üçün;

.2 sənədlərin baxılması (təhlili) və dəqiqləşdirilməsi üçün, zəruri hallarda, həmçinin, təkrar şəkildə yenilənməsi üçün;

3 sənədlərə dəyişikliklərin və cari redaksiyasının statusu müəyyənləşdirildiyini təmin etmək üçün;

.4 tətbiq edilən sənədlərin müvafiq redaktə edilmiş variantlarının istifadə edildiyi obyektlərdə mövcud olduğunu təmin etmək;

.5 sənədlərin aydın və qısa müddətə müəyyən edilmək imkanlarının olduğunu təmin etmək;

.6 keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin planlaşdırılması və fəaliyyəti üçün TT tərəfindən xarici sənədlərin müəyyən edilməsini və onların paylanılmasına nəzarət edildiyini təmin etmək; və

.7 əgər hər hansı bir məqsəd üçün saxlanılırsa, köhnəlmiş sənədlərin qədsiz istifadənin qarşısının alınması və müvafiq eyniləşdirici vasitələrdən istifadə.

3.6 Qeydlərə nəzarət

3.6.1 Qeydlər bu məcəllənin tələblərinə uyğunluğa dair sübutla təmin etmək və keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin effektiv fəaliyyəti məqsədilə qeydlər aparılmalıdır. Qeydlərə nəzarət edilməlidir.

3.6.2 TT qeydlərin tanınması, saxlanması, mühafizəsi, bərpa olunması və sərəncama verilməsi üçün lazım olan sənədlə rəsmiləşdirilmiş proseduru müəyyənləşdirir. Qeydlər aydın, asanlıqla eyniləşdirmək və bərpa edilə bilmək imkanlarına malik olmalıdır.

3.6.3 TT qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi və eləcə də keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin effektiv fəaliyyəti ilə əhatə olunan, tələb edilən və əldə edilən standartlara uyğun qeydlərin aparıldığını təmin etməlidir. 3.6.4.2 sayılı bənddə yer almış qeydlərdən başqa, digər qeydlər TT tərəfindən qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verildiyi və xidmətlərin göstərildiyi müddət ərzində saxlanmalıdır. 3.6.4.2 sayılı bənddə göstərilmiş gəmi üçün TT tərəfindən qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verildiyi və xidmətlərin göstərildiyi müddətdən sonra həmin gəmi üçün ən azı üç il müddətində və ya bayraq dövləti və TT arasındakı müqavilədə müəyyən edilmiş daha uzun müddət ərzində saxlanmalıdır.

3.6.4 Qeydlərə aşağıdakılara müvafiq olaraq, ən azı daxil edilməlidir:

.1 norma və qaydaların işlənib hazırlanması və onlarla əlaqədar aparılan tədqiqatlar;

.2 norma və qaydaların və qanunvericiliyin tələblərinin aşağıdakılar vasitəsilə tətbiqi:

.1 layihəyə aidiyyəti olan sənədlərin və/yaxud cizgilərin yoxlanılması və/yaxud təsdiqi;

.2 material və avadanlıqların təsdiq edilməsi və yoxlanması;

.3 inşaat və quraşdırma zamanı yoxlama;

.4 xidmət zamanı yoxlama; və

.5 şəhadətnamələrin verilməsi;

.3 gəmilərin siyahısı; və

.4 keyfiyyətin idarə edilməsi sistemi tərəfindən tələb edilən bütün digər qeydlər və tanıyan bayraq dövləti tərəfindən müəyyən edilmiş hər hansı əlavə tələblər.

3.7 Planlaşdırma

3.7.1 TT təşkilatın çərçivəsində müvafiq funksiyalar və səviyyələrdə qanunla müəyyən olunmuş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi tələblərinin qarşılınması üçün lazım olan keyfiyyət məqsədlərini təmin etməlidir.

3.7.2 Keyfiyyət məqsədləri ölçülə bilməli və keyfiyyət siyasəti ilə uyğun olmalıdır.

3.7.3 TT planlaşdırma prosesində aşağıda müəyyən edilmiş elementləri nəzərə almalı və onun standartlarının və prosedurlarının və onların insan həyatına, əmlaka və dəniz mühitinə təsirinin effektivliyini dəyərləndirməlidir.

.1 keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin planlaşdırılması məcburi BDT sənədlərinin, o cümlədən, lakin, bu məcəllə ilə məhdudlaşmayaraq, keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin və səlahiyyətverici bayraq dövlətinin milli qanunvericiliyinin tələblərini qarşılamaq məqsədilə həyata keçirilir;

.2 keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminə dəyişikliklər planlaşdırıldığı və həyata keçirildiyi zaman keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin bütövlüyü qorunub saxlanılır;

.3 müştərilərin və digər maraqlı tərəflərin ehtiyacları və gözləntiləri nəzərə alınır (məsələn, BDT, bayraq dövlətləri və sənaye assosiasiyalarından alınan rəylər);

.4 liman dövlətinin nəzarəti, qəzaların, itki tendensiyalarının və daxili və xarici istifadəçilərdən əldə edilmiş rəylərin statistikasına əsasən xidmətlərin effektivliyi;

.5 daxili audit yoxlamaları, uyğunsuzluqlar və daxili rəylərə əsasən keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminə dair proseslərin fəaliyyəti;

.6 əvvəlki təcrübədən və müayinə (yoxlama) aktlarının yoxlanılmasından, qəza araşdırmalarından, yaxud xarici mənbələrdən öyrənilmiş dərslər; və

.7 yaxşılaşdırmaq üçün imkanları müəyyən edən digər məlumat mənbələri.

3.7.4 TT keyfiyyətin idarə edilməsi sistemi üçün tələb edilən və bu proseslərin qarşılıqlı əlaqəsini müəyyən etmək üçün prosesləri müəyyən edir və planlaşdırır.

3.7.5 TT bu proseslərin həm fəaliyyəti, həm də nəzarətini təmin etmək üçün meyarlara, o cümlədən, lazimi resursların qəbulu və qiymətləndirilməsi üçün meyarları cavab verməli tələbləri müəyyən edir.

3.7.6 TT qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi üçün tələb edilən prosesləri planlaşdırır və işləyib hazırlayır. Qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsinin planlaşdırılması və xidmətlərin göstərilməsi keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin digər proseslərinin tələbləri ilə uyğun gəlməlidir.

3.7.7 Qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsinin planlaşdırılması və xidmətlərin göstərilməsi zamanı TT müvafiq olaraq aşağıdakıları müəyyən etməlidir:

- .1 qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi üçün keyfiyyət məqsədləri və tələbləri;
- .2 konkret fəaliyyət üçün proseslərin və sənədlərin təsis edilməsi və resursların təchiz edilməsi ehtiyacı;
- .3 təsdiqlənmə, attestasiya, monitorinq, ölçmə, yoxlama (müayinə) və test fəaliyyətləri və qəbul üçün meyarlar ilə əlaqədar tələb olunan fəaliyyət; və
- .4 qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsinin və xidmətlərin göstərilməsinin keyfiyyəti idarə etmə sisteminin tələblərinə və bu məcəllədə və tanıyan bayraq dövlətinin milli qanunvericiliyində yer almış tələblər cavab verdiyinə dair sübutları təqdim etmək üçün lazım olan qeydlər;

3.7.8 Bu planlaşdırmanın nəticəsi TT-nin strukturuna və iş üsuluna uyğun formada olmalıdır. Bu planlaşdırmanın nəticəsi nəzərə alınmalıdır:

- .1 təkmilləşdirici planları işləyib hazırlamaq üçün mükəlləfiyyət və səlahiyyət;
- .2 lazım olan bilik və bacarıqlar;
- .3 təkmilləşdirici yanaşmalar, metodologiya və alətlər;
- .4 resurslara tələblər;
- .5 alternativ planlaşdırma ehtiyacları;
- .6 fəaliyyət nailiyyətləri üzrə göstəricilər; və
- .7 sənədləşmə və qeydlər üçün zərurət.

3.8 Təşkilat

3.8.1 TT-nin nisbi ölçüsü, strukturu, təcrübəsi və imkanları bayraq dövlətinin səlahiyyət verdiyi, qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsinin növü və dərəcəsi ilə mütənasib olmalıdır.

3.8.2 TT xidmətlərin keyfiyyətli şəkildə və vaxtında göstərildiyini təmin etmək üçün onun texniki, inzibati və idarəetmə səriştə və potensialına malik olduğunu nümayiş etdirməlidir.

3.8.3 TT digər mükəlləfiyyətlərindən asılı olmayaraq öz rəhbərliyinə aşağıdakı mükəlləfiyyətə və səlahiyyətə malik üzv təyin edir:

.1 keyfiyyətin idarə edilməsi sistemi üçün lazım olan proseslərin təsis edildiyini, həyata keçirildiyini və davam etdirildiyini təmin edir;

.2 qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsinin və xidmətlərin göstərilməsinin effektiv şəkildə həyata keçirildiyini və davam etdirildiyini təmin edir;

.3 keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin fəaliyyəti, qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi haqqında və təkmilləşdirməyə dair hər hansı ehtiyac barədə yüksək rəhbərliyə məruzə edir; və

.4 bütün TT-lər üçün bütün tələblər barəsində ictimai məlumatlandırma işini təmin edir.

3.8.4 TT mükəlləfiyyətlərin və səlahiyyətlərin müəyyən edildiyini və barəsində TT daxilində məlumatın çatdırıldığını təmin edir.

3.9 Kommunikasiya

3.9.1 Daxili kommunikasiya

TT münasib kommunikasiya proseslərinin təsis edildiyini və keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin effektivliyinin icra edildiyi və qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsinin və xidmətlərin göstərilməsinin həyata keçirildiyinə dair müvafiq ünsiyyətin baş verdiyini təmin edir.

3.9.2 Bayraq dövlətinə məlumatların göndərilməsi/onunla əməkdaşlıq

3.9.2.1 TT səlahiyyətverici bayraq dövləti ilə münasib kommunikasiya proseslərini qurmalı və beləliklə də aşağıdakı məsələlərin həlli istiqamətində iş aparmalıdır:

.1 səlahiyyət nöqtəyi-nəzərdən, bayraq dövləti tərəfindən məlumatların müəyyən edilməsi;

.2 gəmilərin təsnifatı (sinfinin təyin edilməsi, dəyişikliklər və ləğvetmələr), müvafiq şəkildə;

.3 gəmiyə, yaxud gəmidəki insanlar üçün təhlükə yaratmadan, yaxud dəniz mühitinə əsassız şəkildə ziyan vurmaq təhdidi yaratmadan səfərə çıxmaq üçün bütün hallarda heç bir zədə almadan sağ-salamat qalması bilmədiyi ilə əlaqədar olan hallar;

.4 Təsniif olunmuş gəmilərə verilmiş bütün vaxtı keçmiş yoxlamalar, vaxtı keçmiş tövsiyələr, yaxud vaxtı keçmiş sinif şərtləri, istismar şəraitləri, yaxud istismar məhdudiyyətləri haqqında səlahiyyətverici bayraq dövlətinin müraciəti əsasında təchiz ediləcək məlumatlar; və

.5 səlahiyyətverici bayraq dövləti tərəfindən müəyyən edilən digər məlumatlar.

3.9.2.2 TT bayraq dövlətinin normaları və/yaxud qaydaları işləyib hazırlama prosesində iştirakına icazə verməlidir.

3.9.2.3 TT məqsədi müəyyən edir və əgər bayraq Dövlət tərəfindən razılaşdırılırsa, bayraq Dövləti ilə kommunikasiya qurmaq üçün aşağıdakılarla əlaqədar səmərəli tədbirləri həyata keçirir:

.1 yoxlamalar (məlumat anketləri), müqavilələr və ya digər şərtlər, o cümlədən dəyişikliklər; və

.2 bayraq dövlətinin rəyi, qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsinə və xidmətlərin göstərilməsinə dair uyğunluq məsələləri.

3.9.3 TT-lər arasında əməkdaşlıq

3.9.3.1 Bayraq dövləti tərəfindən yaradılmış baza çərçivəsi əsasında münasib olduqda, bayraq dövləti üçün qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi ilə əlaqədar prosesləri standartlaşdırmaq məqsədilə TT-lər digər TT-lər ilə əməkdaşlıq edir və müvafiq təcrübələri bölüşür.

3.9.3.2 Bayraq dövləti, yaxud bayraq dövlətləri qrupu tərəfindən yaradılmış baza çərçivəsi əsasında bu dövlət, yaxud bu dövlətlər tərəfindən tanınmış təşkilatlar gəmilərə qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi (bütövlükdə, yaxud, qismən, sözügedən bayraq dövlət(lər)inin adından verilmiş şəhadətnamələrin etibarlığına digər TT-lər tərəfindən mənfi təsir göstərə biləcək) ilə əlaqədar münasib texniki və təhlükəsizliklə bağlı əməkdaşlıq proseslərini hazırlayır və davam etdirir. Bayraq dövlətləri baza çərçivələrinin praktiki cəhətdən mümkün qədər uyğunlaşdırılmasını təmin etmək məqsədilə qarşılıqlı şəkildə əməkdaşlıq etməyə çalışacaq.

3.9.3.3 Heç bir bayraq dövləti TT-lərinə onun bayrağı altında üzmək hüququ olan gəmilərdən başqa, digər gəmilərə konvensiyadan və BDT-nin məcburi sənədlərindən başqa, təsnifat qaydaları, tələblər, prosedurlar, yaxud digər qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi proseslərin icrasından irəli gələn hər hansı tələbi tətbiq etmək səlahiyyətini verməməlidir.

3.9.3.4 Gəminin şəhadətnaməsi bir TT-dən digərinə ötürüldüyü hallarda əsassız ləngimə olmadan itirən təşkilat qazanan təşkilata gəminin tarixçəsi olan qovluğa girişi təmin edir, o cümlədən:

- .1 hər hansı vaxtı keçmiş yoxlamalar;
- .2 hər hansı vaxtı keçmiş tövsiyələr və vaxtı keçmiş sinif şərtləri;
- .3 gəminin əleyhinə verilmiş istismar şərtləri;
- .4 gəminin əleyhinə verilmiş istismar məhdudyyətləri; və
- .5 Təşkilat tərəfindən işlənilib hazırlanmış müvafiq təlimatları¹ nəzərə almaqla, texniki məlumatlar, cizgilər, planlar və sənədlər.

¹ MSC-MEPC.5/Circ.2 – Tanınmış təşkilatlar (TT-lər) arasında siniflə əlaqədar məsələlərin ötürülməsi uyğunluğunu təmin etmək üçün Administrasiyalar üçün təlimatlar

3.9.3.5 Yalnız bütün vaxtı keçmiş yoxlamalar qənaətbəxş səviyyədə tamamlandıqdan sonra və gəmi ilə əlaqədar əvvəllər verilmiş bütün vaxtı keçmiş tövsiyələr, yaxud vaxtı keçmiş sinif şərtləri itirən təşkilat tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada başa çatdırıldıqdan sonra gəmiyə qazanan təşkilat tərəfindən yeni şəhadətnamələr verilə bilər.

3.9.3.6 Qazanan təşkilat şəhadətnamələrin verilməsindən sonra bir ay müddətində hər bir vaxtı keçmiş yoxlamanın, vaxtı keçmiş tövsiyənin və vaxtı keçmiş sinif şərtinin tələblərini qarşılamaq üçün itirən təşkilata şəhadətnamələrin verildiyi tarix barədə məsləhətlər verir və tarixi, məkanı və görülmən tədbiri təsdiq edir.

3.9.3.7 Əgər xüsusi ehtiyat tədbirləri zəruri olarsa, TT-lər gəmiyə şəhadətnamənin verilməsi hüququnun ötürülməsi halları ilə əlaqədar münasib olan ümumi tələbləri müəyyən edir və həyata keçirir. Həmin hallara ən azı 15 yaşı, yaxud daha yaşlı olan gəmilərə şəhadətnamənin verilməsi və gəminin bayraq dövləti tərəfindən tanınmamış təşkilat tərəfindən gəminin ötürülməsi daxildir.

3.10 Rəhbərlik tərəfindən keçirilən baxışlar (təhlillər)

TT-nin rəhbərliyi öz aktuallığını saxlamaq məqsədilə və adekvatlığı və effektivliyi təmin etmək üçün 13 aydan gec olmayan planlaşdırılmış zaman intervallarında keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin; o cümlədən, qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsinə və xidmətlərin göstərilməsinə dair TT-nin fəaliyyətinin təhlillərini aparır. Bu təhlilə təkmilləşdirmə üçün imkanların və keyfiyyətin idarə edilməsi sistemi üçün ehtiyacın, o cümlədən, keyfiyyət siyasətinin və keyfiyyət məqsədlərinin qiymətləndirilməsi daxildir.

3.10.2 Təhlil üçün tövsiyə

Rəhbərliyin təhlili üçün tövsiyəyə aşağıdakı məlumatlar daxil edilir:

- .1 Audit yoxlamalarının nəticələri;
- .2 maraqlı tərəflərin rəyi;
- .3 Qanunla müəyyən edilmiş tələblərə riayət olunması prosesinin fəaliyyəti və ardıcılığı;
- .4 Qabaqlayıcı və profilaktik tədbirlərin statusu;
- .5 rəhbərliyin əvvəlki təhlilərdən sonrakı hərəkətlər;
- .6 keyfiyyətin idarə edilməsi sistemində mənfi təsir edə biləcək dəyişikliklər; və
- .7 təkmilləşdirmə üçün tövsiyələr. Bütün TT boyunca keyfiyyət məqsədlərinə, müştəri şikayətlərinə və fəaliyyətin monitorinqinə müvafiq olaraq məlumatların yer aldığı rəhbərliyin hər hansı təhlillərindən yuxarı rəhbərliyin təhlili üçün tövsiyə qismində istifadə edilir.

3.10.3 Təhlilin (baxışın) nəticəsi

3.10.3.1 Rəhbərliyin təhlilindən əldə edilən nəticəyə aşağıdakılarla əlaqədar hər hansı qərarlar və tədbirlər (hərəkətlər) daxildir:

- .1 keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin effektivliyi və onun proseslərinin təkmilləşdirilməsi;
- .2 səlahiyyət müqaviləsində müəyyən edilmiş tələblərlə əlaqədar təkmilləşdirici xidmətlər; və
- .3 resurslara tələblər.

3.10.3.2 Yuxarı rəhbərlik keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin, o cümlədən, onlardan irəli gələn keyfiyyət məqsədlərinin yuxarı rəhbərlik tərəfindən aparılmış təhlilin nəticəsinin müvafiq qaydada sənədləşdirildiyi və təşkilata çatdırıldığını təmin etməlidir.

3.10.3.Rəhbərliyin təhlillərinin qeydləri aparılmalıdır.

4.RESURSLAR

4.1 Ümumi

4.1.1 TT verilmiş tapşırıqları yerinə yetirmək üçün və qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsini və xidmətlərin göstərilməsini həyata keçirərəkən fəaliyyətini artırmaq üçün keyfiyyətin idarə edilməsi sistemini həyata keçirmək və davamlı şəkildə onun effektivliyini təkmilləşdirmək məqsədilə lazım olan texniki, idarəetmə və yoxlama bacarıqları ilə əlaqədar adekvat resursları müəyyən edir və təchiz edir;

4.1.2 Bayraq dövlətinin adından qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsini və xidmətlərin göstərilməsini effektiv şəkildə yerinə yetirmək üçün TT gəmilərin layihələndirməsini, inşasını və avadanlıqla təchizatını qiymətləndirən zaman geniş təcrübəni sənədləşdirmək imkanına malik olmalıdır.

4.1.3 TT aşağıdakı potensiallara malik olmalıdır:

.1 gəmilərin və onların mühüm texniki sistemlərinin layihələndirilməsi, inşası və şəhadətnamənin verilməsi üçün normaların və/yaxud qaydaların nəşr edilməsi və sistemli şəkildə davam etdirilməsini, eləcə də nəşr edilmiş meyarların münasib şəkildə yenilənməsini təmin etmək üçün adekvat araşdırma bacarığının təmin edilməsini nəzərdə tutmaq. TT-dən bu nəşri ingilis dilində yenilənməsini təmin etmək tələb olunur; və

.2 bayraq dövləti və digər maraqlı tərəflərin nümayəndələri tərəfindən normalarının və/yaxud qaydalarının nəşrinə icazə vermək.

4.2 Kadrlar

4.2.1 TT donanmanın sinif üzrə ölçüsünə, gəmilərin inşasında, təmirində və konvertasiyasında tərkibinə və təşkilatın iştirakına uyğun olaraq bütün vaxtlarda mühüm idarəetmə, texniki, yardımçı və tədqiqat üzrə işçilərlə təmin edilməlidir. TT lazım olduğu zaman və ehtiyac olduqda bu məcəllənin və bayraq dövlətinin tələblərinə uyğun olaraq yerinə yetirilən tapşırıqlara müvafiq şəkildə vasitələri və işçi heyətini hər bir iş yeri üçün təyin etmək bacarığına malik olmalıdır.

4.2.2 TT tələblərin həvalə olunmuş tapşırıqlarla uyğun gəldiyini yoxlamaq məqsədilə qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsini və xidmətlərin göstərilməsini təşkil etmək, idarə etmək və nəzarət etmək məqsədi ilə səriştəyə malik olmalı və bu məqsədlə:

.1 adekvat sayda səriştəli nəzarətçi, texniki qiymətləndirmə və yoxlama personalına malik olmaq;

.2 münasib prosedurların və göstərişlərin işlənilib hazırlanması və davam etdirilməsi;

.3 müvafiq sənədlərin şərhə haqqında yenilənmiş sənədin təmin edilməsini nəzərdə tutmaq;

.4 sahə işçilərinə texniki və inzibati dəstək göstərmək; və

.5 müayinə (yoxlama) aktlarına baxılması və təsdiq məktublarının doğruluğu və tələblərə uyğunluğunun planlaşdırılması və davamlı şəkildə təkmilləşdirmə işi üçün təcrübəli rəy ilə təmin edilməsi.

4.2.3 TT tələb olunduqda coğrafi əhatə etməni və yerli təmsilçiliyi adekvat şəkildə ifadə edən xidmətlə təchiz etmək üçün ixtisaslı işçi heyətini yaratmalıdır.

4.2.4 TT yalnız onun özü tərəfindən işə götürülmüş, tapşırılmış bütün vəzifələri və fəaliyyətləri öz əmək mükəlləfiyyətləri çərçivəsində yerinə yetirmək üçün lazımi ixtisaslara yiyələnmiş, təlim hazırlığı keçmiş və səlahiyyətləndirilmiş, eksklüziv sürveyerlər və auditorlardan istifadə etməklə, qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsini və xidmətlərin göstərilməsini həyata keçirməlidir. Bayraq dövlətinin adından şəhadətnamənin verilməsinə hələ də cavabdehlik daşdığına baxmayaraq, bu məcəllənin 2-ci hissəsinin 5.9 sayılı bölməsinə uyğun olaraq TT qeyri-eksklüziv sürveyerlərin radio diapazon üzrə yoxlamaları aparması üçün onlarla subpodratçı müqaviləsi bağlaya bilər.

4.2.5 Qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsini həyata keçirən və onlara cavabdehlik daşıyan TT-nin personalı ən azı aşağıdakı formal təhsilə malik olmalıdır:

.1 müvafiq ali təhsil müəssisəsindən mühəndislik və ya fizika elmləri sahəsində (minimum iki illik proqram) ixtisaslar; və ya

.2 dənizçilik və ya gəmiçilik müəssisəsindən əldə edilmiş ixtisaslar, dənizçilik təcrübəsi üzrə komanda heyəti üzvü kimi təcrübəyə dair şəhadətnamə; və

.3 Qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi işinin tətbiq dairəsinə münasib olaraq ingilis dili bacarığı.

4.2.6 Qanunla müəyyən edilmiş işlərin yerinə yetirilməsində köməklik göstərilməsində digər personal yerinə yetirməsinə icazə verilən tapşırıqlara müvafiq təhsil, təlim və nəzarətə malik olmalıdır.

4.2.7 TT personalın ixtisaslarını izləmək üçün sənədləşdirilmiş sistemə malik olmalı; o cümlədən, yerinə yetirməsinə icazə verilən tapşırıqlara müvafiq olaraq biliklərini davamlı şəkildə yenilənməsini həyata keçirməlidir. Bu sistem müvafiq təlim kurslarından, o cümlədən, qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi ilə əlaqədar beynəlxalq sənədlərə və münasib prosedurlara, eləcə də praktiki təlim dərslərindən təşkil edilməlidir; o, təlim kursunu qənaətbəxş şəkildə bitirməyə dair sənədləşdirilmiş sübutu təqdim etməlidir. Ən azı 1-ci və 2-ci əlavələrdəki müddəaların tələbləri yerinə yetirilməlidir.

4.3 İnfrastruktur

4.3.1 TT məcburi BDT sənədlərinin tələblərinə uyğun olaraq qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi üçün tələb

olunan infrastrukturu müəyyən etməli, təchiz etməli və qoruyub saxlamalıdır. Bu infrastruktura müvafiq şəkildə aşağıdakılar daxildir:

.1 bina, iş yerləri və əlaqədar kommunal xidmətlər;

.2 emal avadanlığı (həm aparat, həm də proqram təminatı); və

.3 yardımçı xidmətlər, o cümlədən, lakin, bunlarla məhdudlaşmayaraq, nəqliyyat, kommunikasiya, təlim hazırlığı və məlumatlar sistemləri.

4.3.2 Sürveyərə verilən sistemlər (aparat və proqram təminatı) müəyyən edilməli və onların istifadəsinə dair təlim hazırlığı kursu keçirilməli və sənədləşdirilməlidir. Sürveyerin ev şəraitində yerləşən ofisdə çalışması ilə bağlı hallarda xüsusi diqqət verilməlidir.

4.4 İş mühiti

4.4.1 TT qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi üçün iş mühitinin təhlükəsiz və effektiv olduğundan razı qalmalıdır. Yoxlamanın keçirilməsi icazə verilən bu tip mühit şəraitlərinin TT tərəfindən təchiz edilmədiyini başa düşərək yoxlamaya başlamazdan əvvəl bu barədə müştəriyə aydın şəkildə izahat verilməlidir.

4.4.2 TT qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin təhlükəsiz və effektiv şəkildə göstərilməsi üçün tələb olunan zəruri iş prosedurlarını müəyyən etməlidir. İşçi heyətinə fərdi təhlükəsizlik üzrə təlim hazırlığı keçirilməli və onlara müvafiq şəhadətnamələr verilməlidir.

4.4.3 Qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi zamanı istifadə edilən fərdi mühafizə avadanlıqları üçün tələblər və sürveyerlərin iş yerində fərdi təhlükəsizliyi üçün qaydalar müəyyən edilməli və sənədləşdirilməlidir.

5 QANUNLA MÜƏYYƏN EDİLMİŞ ŞƏHADƏTNAMƏLƏRİN VERİLMƏSİ VƏ XİDMƏTLƏRİN GÖSTƏRİLMƏSİ PROSESLƏRİ

5.1 Ümumi

Qeyd etmək lazımdır ki, qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi bayraq dövləti və TT üçün gəmi, yaxud onun avadanlıqları üçün layihələndirmə prosesindən daha çox xidmətlərin göstərilməsi üzrə uyğunluğun təsdiqlənməsi fəaliyyətlərinə dair bir prosesdir.

5.2 Layihələndirmə və işləyib hazırlama

5.2.1 TT qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi proseslərinin layihələndirilməsi və işləyib hazırlamasını planlaşdırmalı və onlara nəzarət etməlidir. Layihələndirmə və işləyib hazırlama proseslərinin planlaşdırıldığı müddətdə təşkilat aşağıdakıları müəyyən etməlidir:

.1 layihələndirmə və işləyib hazırlama mərhələləri;

.2 hər bir xidmətin layihələndirilməsi və işləyib hazırlanması mərhələsi üçün münasib olan təhlil (baxış), təsdiqlənmə və attestasiya; və

.3 layihələndirmə və işləyib hazırlama üçün mükəlləfiyyətlər və səlahiyyətlər.

5.2.2 TT bayraq dövlətinin və maraqlı tərəflərin nümayəndələri tərəfindən prosesləri yekunlaşdırmadan əvvəl xüsusi olaraq baxış (təhlil) prosesində öz qaydalarının, təlimatlarının və/yaxud prosedurlarının işlənilib hazırlanması prosesində iştirakına icazə verməlidir.

5.2.3 TT aşağıdakıları öz normalarına və/yaxud prosedurlarına daxil etməlidir:

.1 qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi üçün² xüsusi olaraq bayraq dövləti tərəfindən müəyyən edilmiş və TT-lərə çatdırılmış tələblər;

² Müvafiq dəyişikliklərlə, A.1054(27) sayılı qətnamə ilə 2011-ci ildə qəbul edilmiş Məcburi BDT sənədlərinin icrasında dair məcəlləyə baxın.

.2 bayraq dövləti tərəfindən göstərilməmiş, lakin, TT tərəfindən müəyyən edildiyi kimi, müəyyən olunmuş və ya nəzərdə tutulmuş tələblər

5.2.4 Tələblərin həyata keçirilməsi TT-nin daxili tələblərinə qəbul edilmiş formada, yaxud BDT, yaxud bayraq dövləti tərəfindən sənədlərin əslinin istifadəsi vasitəsilə mümkün ola bilər.

5.2.5 Tam yoxlamanın (müayinənin) keçirilməsinin lazım olub-olmadığını müəyyən etmək üçün ağılabatan (məqsədəuyğun) zaman çərçivəsində öz rəyini bildirmək üçün bayraq dövlətinin səlahiyyətli Administrasiyasına imkan vermədən öncə əvvəlki sinif təsnifatından çıxarılmış, yaxud təhlükəsizlik məqsədləri üçün sinfini dəyişən, bayrağından asılı olmayaraq hər hansı gəmiyə qanunla müəyyən olunmuş şəhadətnamələri vermir.

5.3 layihələndirmə və işləyib hazırlama üçün tövsiyələr

5.3.1 Xidmət tələbləri ilə əlaqədar tövsiyələr müəyyən edilməli və qeydiyyatı aparılmalıdır. Bu tövsiyələrə aşağıdakılar daxil edilməlidir:

.1 tətbiq edilən qanunla müəyyən edilmiş və normativ (tənzimləyici) tələblər;

.2 əgər tətbiq edilərsə, əvvəlki analogi layihələr əsasında əldə edilmiş məlumatlar;

.3 funksional və fəaliyyətlə bağlı tələblər kimi layihələndirmə və işləyib hazırlama üçün mühüm olan digər tələblər; və

.4 gəmilər və səyyar dəniz qazma qurğuları ilə əlaqədar TT-nin özündən və xarici mənbələrdən əldə edilmiş xidməti təcrübə.

5.3.2 Təvsiyələrin uyğunluğu yoxlanılmalıdır. Tələblər bütöv, qərəzsiz olmalı və bir-biri ilə ziddiyyət yaratmamalıdır.

5.4 Layihələndirmə və işləyib hazırlamanın nəticələri

Nəticələrin tələblərə cavab vermə bacarığını qiymətləndirmək üçün və zəruri tədbirlər üçün hər hansı problemləri və məqsədi müəyyən etmək üçün planlaşdırılmış tədbirlərə uyğun olaraq müvafiq mərhələlərdə normaların və standartların müvafiq mərhələlərdə sistemli şəkildə təhlilləri aparılır.

5.5 Layihələndirmə və işləyib hazırlama prosesinin təsdiqlənməsi

Təsdiqlənmə işi layihələndirilmiş və işləyib hazırlanmış nəticələrin layihələndirilmiş və işləyib hazırlanmış tövsiyəyə dair tələblərə cavab verdiyini təmin etmək məqsədilə planlaşdırılmış tədbirlərə uyğun olaraq təsdiqlənmə işi aparılır. Təsdiqlənmənin və hər hansı zəruri tədbirlərin nəticələrinin qeydləri tutulur.

5.6 Dəyişikliklərin layihələndirilməsi və işləyib hazırlanmasına nəzarət

Dəyişikliklərin layihələndirilməsi və işləyib hazırlanması müəyyən edilir və qeydləri aparılır. Dəyişikliklər təhlil edilir, yoxlanılır və təsdiq edilir və münasib olduqda icra üçün təsdiqlənir. Dəyişikliklərin layihələndirilməsi və işləyib hazırlanması üzrə təhlilinə təsis edilmiş hissələr və tədarük edilmiş məhsula dair dəyişikliklərin təsirinin dəyərləndirilməsi daxildir. Dəyişikliklərin və hər hansı zəruri tədbirlərin nəticələrinin qeydləri aparılır.

5.7 İstehsala və göstərilən xidmətlərə nəzarət

5.7.1 TT qanunla müəyyən edilmiş bütün şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsinin nəzarət olunan şəraitlər əsasında həyata keçirildiyini təmin etməlidir.

5.7.2 Nəzarət olunan şəraitlərə müvafiq olaraq, aşağıdakılar daxildir:

.1 yoxlamadan keçmiş və şəhadətnamə verilmiş gəmilərin statusunu və şəraitini təsvir edən məlumatların mövcudluğu;

.2 normativlərin, qaydaların, iş təlimatlarının və zəruri hesab edilən digər mövcud standartların əldə olunma imkanı;

.3 müvafiq avadanlıqlardan istifadə;

.4 monitorinq və ölçmə avadanlıqlarının mövcudluğu və istifadəsi;

.5 monitoring və ölçmə işlərinin həyata keçirilməsi;

.6 həm verdikdən əvvəl, həm də sonra müayinə (yoxlama) aktlarının və şəhadətnamələrin düzgünlüyünə dair nəzarətinin həyata keçirilməsini təmin etmək; və

.7 təhlükəsiz iş mühiti.

5.7.3 TT bütün müvafiq beynəlxalq tələblərə və bu məcəllənin tələblərinə uyğun olaraq qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin gəmiyə verilməsi və xidmətlərin göstərilməsini həyata keçirir. Məlum bayraq dövləti olmadan əvvəllər bayraq dövlətinin adından inşa edilmiş gəmini qəbul edən zaman şəhadətnamənin verilməsindən əvvəl TT gəmini həmin bayraq dövlətinin milli tələblərinə uyğun gəldiyini yoxlamalıdır.

5.8 Müştərilərin əmlakı

TT qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi üçün müştərilər tərəfindən verilən əmlakı müəyyən edir, mühafizə edir və qoruyur. Əgər əmlak itərsə, yaxud zədələnsə, yaxud, istifadə təyinatından başqa, digər məqsədlər üçün istifadəsi ortaya çıxarsa, TT bu barədə əmlakın sahibinə məlumat verməli və müvafiq qeydlər aparmalıdır.

5.9 Subpodrat müqavilələri və xidmət təchizatçıları

5.9.1 Əgər TT hər hansı xidmət üçün tələblərin uyğunluğuna xələl gətirən kənar podratçını seçərsə, yaxud TT tərəfindən təsdiq edilmiş üçüncü tərəfin işini qəbul edərsə, o halda, TT qeyd olunan xidmətlərin işinə tam şəkildə nəzarət etməlidir. Bayraq dövləti kənar podratçı üçün tətbiq edilən xidmətlərə nəzarətin miqyasını artırma bilər. Kənar podratçı ilə müqavilə bağlama prosesi TT-nin keyfiyyətin idarə edilməsi sistemində müəyyən edilir. Bayraq dövlətinin hesabatlılığı məqsədilə subpodratçı təşkilat, yaxud xidmət təchizatçısı tərəfindən yerinə yetirilən iş bu məcəllə əsasında TT-nin üzərinə düşən tələblərə cavab verməlidir.

5.9.2 Qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsinə və xidmətlərin göstərilməsinə mənfi təsir edən qərarların qəbul edildiyi zaman TT tərəfindən istifadə edilən nəticələrə malik olan gəminin, yaxud səyyar dəniz qazma qurğusunun mülkiyyətçisinin adından xidmətləri göstərən firmalar müvafiq keyfiyyətin idarə edilməsi sistemi əsəsindəki prosedurlara, yaxud bayraq dövlətinin tələblərinə uyğun olaraq bayraq dövləti, yaxud TT tərəfindən təsdiqləmə və nəzarətə cəlb edilir.

5.10 Monitoring və ölçmə cihazlarına nəzarət

5.10.1 TT tətbiq edilən tələblərə uyğunluğa dair sübutla təmin etmək üçün icra ediləcək monitorinq və ölçmə işlərini və zəruri olan monitorinq və ölçmə avadanlıqlarını müəyyən edir.

5.10.2 TT monitorinq və ölçmə işlərinin tələblərinə uyğun qaydada icra ediləcək monitorinq və ölçmə işlərini təmin etmək üçün prosesləri müəyyən edir.

5.10.3 Zərurəti təmin etmək lazım olarsa, etibarlı nəticələr və ölçmə avadanlıqları aşağıdakı kimi olmalıdır:

.1 müəyyən edilmiş vaxt intervallarında beynəlxalq, yaxud milli ölçü standartlarına müvafiq ölçü standartlarını izləmək üçün ya kalibrlənir, yaxud da yoxlanılır və ya hər ikisi icra edilir; əgər qeyd olunan standartlar mövcud olmazsa, kalibrlənmə, yaxud təsdiqlənmə üçün istifadə edilən əsas (bazis) qeydə alınır;

.2 nizamlanır, yaxud zəruri hesab edildikdə, yenidən nizamlanır;

.3 kalibrlənmə statusunu müəyyən etmək məqsədilə indentifikasiyaya malik olur;

.4 ölçünün nəticəsini etibarsız hesab edəcək nizamlama hallarından mühafizə edilir; və

.5 daşınma, təmir və saxlanıldığı zaman zədələnmə və dağılma əleyhinə mühafizə edilir.

5.10.4 TT avadanlıqların tələblərə uyğun olmadığı müəyyən edilən zaman əvvəlki ölçmə nəticələrinin qanunauyğunluğunu qiymətləndirir və qeydə alır. TT mənfəi təsirə məruz qalmış avadanlıqlara dair münasib tədbir götürür. Kalibrlənmə və təsdiqlənmənin nəticələrinin qeydiyyatı aparılır.

5.10.5 Konkret tələblərin monitorinqi və ölçmə işləri üçün istifadə edildiyi zaman nəzərdə tutulmuş tətbiqi təmin etmək məqsədilə kompüter üçün proqram təminatı təsdiq edilir. Bu, ilkin istifadədən öncə yerinə yetirilməli və zəruri olduqda təkrar şəkildə təsdiq edilməlidir.

5.10.6 Əgər TT istehsalçıların, inşaatçıların, təmirçilərin, yaxud mülkiyyətçilərin obyektlərində test yoxlamalarını apararsa, o halda, TT bu prosesdə istifadə edilən ölçü cihazlarının müəyyən edildiyini və kalibrlənməyə dair sübutun əldə edildiyini təmin etməlidir. Əgər TT quraşdırılmış xidmət avadanlıqlarının test sınağının aparılmasında şahid qismində iştirak edərsə, o halda, TT-ni ölçmə avadanlıqlarının düzgün işlədiyindən əmin olmaq üçün vasitələr müəyyən edilməlidir.

5.11 Şikayətlər

TT qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi ilə əlaqədar şikayətlərə baxmaq üçün sənədləşdirilmiş prosesdən istifadə edir.

5.12 Müraciətlər

TT bayraq dövlətinin qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi tələblərinə uyğun olaraq edilən müraciətlərə baxmaq üçün sənədləşdirilmiş prosesə malik olmalıdır.

6 FƏALİYYƏTİN ÖLÇÜLMƏSİ TƏHLİL VƏ TƏKMİLLƏŞMƏ

6.1 Ümumi

6.1.1 TT keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin uyğunluğunu və keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin effektivliyinin davamlı şəkildə artırılması üçün uyğunluğu təmin etmək üçün qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi tələblərinə dair qanunauyğunluğu əks etdirmək üçün zəruri olan monitoring, ölçmə, təhlil və təkmilləşdirici prosesləri planlaşdırır və həyata keçirir. Buna tətbiq edilən metodların, o cümlədən, statistik üsulların və onların istifadə müddətlərinin müəyyən edilməsi daxildir. TT tərəfindən tətbiq edilən ölçülər düzgünlük və bütövlük üzrə davamlı olaraq dövri şəkildə təhlil edilir və yoxlanılır.

6.1.2 TT qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsini və xidmətlərin göstərilməsi fəaliyyəti ilə əlaqədar əsas fəaliyyət göstəricilərini işləyib hazırlayır.

6.2 Daxili audit

6.2.1 TT icazə verilmiş fəaliyyətin planlaşdırılmış tədbirlərə uyğun gəldiyini, keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin effektiv şəkildə tətbiq edildiyini və davam etdirildiyini və qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsinə və xidmətlərin göstərilməsinə nəzarət edən nəzarət sisteminin tətbiq edildiyini müəyyən etmək üçün planlaşdırılmış zaman intervallarında audit proqramı, o cümlədən, daxili auditlər həyata keçirir.

6.2.2 Audit proqramı audit yoxlamasına cəlb ediləcək proseslərin vəziyyətini və vacibliyini, eləcə də əvvəlki audit yoxlamalarının nəticələrini, bayraq dövləti rəyini, şikayətlərini və müraciətlərini o cümlədən, liman dövlətinin və bayraq dövlətinin yoxlamalarını (müayinələrini) nəzərə alır. Daxili auditləri planlaşdıran zaman keçmişdə daxil olmuş şikayətlərə (ya məkanla əlaqədar olan, yaxud da

ümumi xarakterli) və əvvəlki daxili auditlərin nəticələrinə və obyektlərin fəaliyyətinə diqqət yetirilməlidir.

6.2.3 TT audit meyarlarını, tətbiq sahəsini, tezliyini və metodları müəyyən edir. Auditorlar uyğun ixtisaslara malik olmalı və audit proseslərinin obyektivliyini və qərəzsizliyini təmin etmək məqsədilə seçilməlidir. Auditorlar öz işlərinin təftişini aparmamalıdır. Auditin tətbiq sahəsi ayrı-ayrı yerlərdə keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin və tətbiq edilən iş proseslərinin səmərəli və effektiv şəkildə həyata keçirilməsi məqsədilə müxtəlif yerlərdə qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi üçün prosesləri əhatə etməlidir. Əldə edilmiş faktlara müvafiq təyin edilən audit müddətləri hər bir məkanın ən azı hər üç ildə bir dəfə təftiş edildiyini təmin etməlidir. Məkanlarda (səyyar) keçirilən audit yoxlamalarına həmin məkanların nəzarəti altında fəaliyyət göstərən seçilmiş sahələrə edilən səfərlər daxildir.

6.2.4 Sənədlə rəsmiləşdirilmiş prosedur audit yoxlamalarının planlaşdırılması və keçirilməsi, qeydlərin yaradılması və nəticələrin məruzə edilməsi üçün mükəlləfiyyətləri və tələbləri müəyyən etmək məqsədilə təsis edilməlidir. Audit yoxlamalarının və onların nəticələrinin qeydiyyatı aparılmalıdır.

6.2.5 Təftiş ediləcək sahəyə cavabdeh olan müdiriyyət aşkar edilmiş uyğunsuzluqları, müşahidələri (potensial uyğunsuzluqlar) və onların köklü səbəblərini aradan qaldırmaq üçün əsassız ləngimə olmadan hər hansı zəruri təshih və islah tədbirlərinin görüldüyünü təmin etməlidir.

6.3 Müqavilənin şaquli yoxlanılması

6.3.1 TT aşağıdakı proseslərin hər biri üçün müqavilənin hər il şaquli yoxlamalarını həyata keçirir:

- .1 planın təsdiqi;
- .2 yeni konstruksiya yoxlama;
- .3 xidmət (istismar) zamanı dövri yoxlama/audit; və
- .4 növün təsdiqi (əgər tətbiq edilərsə), yaxud digər materialların və avadanlıqların yoxlanılması.

6.3.2 MŞY-lərin tamamlandığına dair sübutlar və onlardan əldə edilmiş faktlar rəsmi şəkildə qeydə alınmalıdır.

6.4 Proseslərin monitorinqi və ölçülməsi

6.4.1 TT monitorinq üçün müvafiq metodları, o cümlədən, icra edilən əmək fəaliyyətlərinin monitorinqini aparan nəzarət sistemini və əgər tətbiq edilərsə, keyfiyyətin idarə edilməsi sistemi üzrə proseslərin ölçülməsini tətbiq edir. Bu metodlar bu məcəllənin tələbləri ilə dayanıqlı şəkildə uyğunluğa və xüsusilə,

aşağıdakı sahələr üzrə bayraq dövləti ilə razılaşmaya nail olmaq üçün proseslərin bacarığını əks etdirir.

.1 TT-nin normaları və/yaxud qaydalarına əməl edilir; və

.2 Qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi ilə əlaqədar tələblər qarşılır.

6.4.2 Planlaşdırılmış nəticələrə nail olunmadığı zaman təshih və islah tədbiri görülür (münasib olduqda).

6.4.3 Həyata keçirilmiş metodlar aşağıdakıları (lakin, bunlarla məhdudlaşmayaraq) nəzərə almalıdır:

.1 liman dövlətinin nəzarət məntəqələrində saxlanılma halları;

.2 qəzalar; və

.3 planın təsdiq məktublarının və müayinə (yoxlama) aktlarının təkrar işlənməsi

6.5 Uyğunsuzluqlara, o cümlədən, qanunla müəyyən edilmiş çatışmazlıqlara (qüsurlara) nəzarət, monitoring və onların ölçülməsi

6.5.1 TT bütün tələblərin qarşılandığını yoxlamaq üçün qanunvericiliyin tələblərinə və TT-nin normalarına uyğun xidmətlərin göstərildiyinə nəzarət edir və müəyyənləşdirici tədbirlər həyata keçirir. Bu, planlaşdırılmış tədbirlərə uyğun olaraq qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi prosesinin münasib mərhələlərində yerinə yetirilir. Qanunvericiliyin tələblərinə və TT-nin normalarına uyğunluğa dair sübut təmin edilir. Qeydlərdə qanunvericiliyin tələbləri və TT-nin qaydalarına uyğunluğu təsdiq edən, yaxud yoxlayan şəxs (şəxslər) göstərilir.

6.5.2 TT uyğunsuzluqların müəyyən edildiyini və nəzarətə götürüldüyünü təmin edən müddəalar irəli sürməlidir. Uyğunsuzluqların aradan qaldırılması üçün nəzarətlər və əlaqədar mükəlləfiyyətlər və səlahiyyətlər müəyyən edilir və prosedur sənədinə uyğun rəsmiləşdirilir.

6.5.3 Müvafiq olarsa, TT uyğunsuzluğu bir-bir, yaxud bir neçəsini bir dəfəyə aşağıdakı yollarla aradan qaldırır:

.1 aşkar edilmiş uyğunsuzluğu aradan qaldırmaq üçün tədbirlər görməklə;

.2 bayraq dövləti tərəfindən müəyyən edilmiş şərtlər altında onun istifadəsinə, nəşrinə, yaxud qəbuluna icazə verməklə;

.3 istisna hallarda korrektə ilə, yaxud korrektə etmədən qəbul olunduğu zaman, yaxud bərabər səviyyəli hallar baş verdiyi zaman aşağıdakı hallarda

norma və qaydalarla, yaxud qanunvericiliyin tələbləri ilə uyğunsuzluqlara diqqət yetirilməlidir:

- .1 cizginin təsdiqi,
- .2 materialların və avadanlıqların yoxlanılması,
- .3 inşaat və montaj zamanı yoxlama,
- .4 istismar edildiyi zaman yoxlama;
- .4 ilk dəfə nəzərdə tutulmuş istifadənin, yaxud tətbiqin qarşısını almaqla; və
- .5 uyğunsuzluq aşkar edildiyi zaman uyğunsuzluğun təsirlərinə, yaxud potensial təsirlərinə münasib olan tədbirləri görməklə.

6.5.4 Uyğunsuzluq aradan qaldırıldığı zaman o, tələblərlə uyğunluğu əks etdirmək üçün təkrar təsdiqlənməyə cəlb edilir.

6.5.5 Uyğunsuzluqların xassəsinin və görülmüş hər hansı ardıcıl tədbirin, o cümlədən, azad etmənin, yaxud əldə edilmiş bərabər səviyyəli məqsədlərin qeydiyyatı aparılır.

6.5.6 Gəmiyə, yaxud gəmidəki insanlar üçün təhlükə yaratmadan, yaxud dəniz mühitinə əsassız şəkildə ziyan vurmaq təhdidi yaratmadan səfərə çıxmaq üçün gəminin uyğun olmadığı aşkara çıxdığı hallarda bayraq dövlətinin görülcək tədbirlərinin təfərrüatlarının yer aldığı göstərişlərin tələblərinə TT cavab verməlidir.

6.5.7 Əgər TT tərəfindən şəhadətnamə verilmiş gəmi ilə əlaqəli olarsa, xüsusilə, məlumat verilmiş çatışmazlıqların (qüsurların), yaxud digər təfəvütlərin aradan qaldırılmasını asanlaşdırmaq məqsədilə TT-lər liman dövlətinin nəzarət Administrasiyaları ilə əməkdaşlıq etməlidir.

6.5.8 Müvafiq şəhadətnamənin verilməsinə cavabdeh olan TT qəza aktını alan kimi, yaxud gəminin təhlükəsizliyinə, yaxud səmərəliliyinə və ya xilas etmə qurğularının, yaxud digər avadanlıqların bütövlüyünə mənfi təsir göstərən qüsurların aşkar edildikdən sonra yoxlamanın zəruriliyini müəyyən etmək məqsədilə araşdırmaların başlanmasına səbəb olur.

6.6 Təkmilləşdirmə

6.6.1 Ümumi

TT keyfiyyət siyasətindən, keyfiyyət məqsədlərindən, audit nəticələrindən, məlumatların təhlilindən, islah və qabaqçılıq tədbirlərdən və rəhbərliyin təhlilindən istifadə etməklə, keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin effektivliyini davamlı şəkildə təkmilləşdirməlidir.

6.6.2 Məlumatların təhlili

6.6.2.1 Məlumatların təhlilinin məqsədi effektiv islah və qabaqlayıcı tədbirin istiqamətləndirilməsi üçün problemlərin səbəbini müəyyən etməkdən ibarətdir. TT aşağıdakıları icra etməlidir:

.1 təkmilləşdiriləcək sahələri müəyyənləşdirmək üçün müxtəlif mənbələrdən olan məlumatları planlarla və məqsədlərlə qarşılıqlı şəkildə təhlil edərək qiymətləndirmə aparır;

.2 proseslərin hərəkətinin qiymətləndirməsində, nəzarət edilməsində və təkmilləşdirilməsində kömək edə biləcək məlumatların təhlili üçün statistik metodologiyalardan istifadəyə imkan yaradır; və

.3 məhsulun tələblərini, eləcə də müvafiq proseslərin, fəaliyyətlərin və keyfiyyət qeydlərinin təhlili.

6.6.2.2 TT-nin bütün hissələrindən olan məlumatlar və verilənlər keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin ümumi fəaliyyətini dəyərləndirmək üçün inteqrə və təhlil edilir.

6.6.2.3 Təhlilin nəticələri aşağıdakıları müəyyən etmək üçün sənədləşdirilməli və istifadə edilməlidir:

.1 meyllər;

.2 istismar göstəriciləri;

.3 şikayətlər, yaxud digər keyfiyyət göstəriciləri vasitəsilə müştəri məmnunluğu və/yaxud məmnunsuzluğu (liman dövlətinin nəzarət məntəqəsində saxlanılma halları, bayraq dövlətində uyğunsuzluqlar, və s.);

.4 proseslərin effektivliyi və/yaxud səmərəliliyi; və

.5 təchizatçıların fəaliyyəti.

6.6.3 Məlumat mənbələri

TT məlumat mənbələrini müəyyən edir və davamlı təkmilləşdirmə, islah və qabaqlayıcı tədbirlərin planlaşdırılmasına dair məlumatların toplanması üçün prosesləri təsis edir. Bu məqsədlə qeyd olunan məlumatlara daxildir:

.1 müştəri şikayətləri;

.2 uyğunsuzluqlar barədə aktlar;

.3 rəhbərliyin təhlilərindən nəticələr;

- .4 daxili audit aktları (hesabatları);
- .5 məlumatların təhlilindən nəticələr;
- .6 müvafiq qeydlər;
- .7 müştəri rəyinin və məmnunluq ölçülərinin nəticələri;
- .8 ölçülərin emalı;
- .9 özünüqiymətləndirmənin nəticələri; və
- .10 xidmət (istismar) zamanı əldə edilən təcrübə.

6.6.4 İslah tədbiri

6.6.4.1 TT əsassız ləngimə olmadan uyğunsuzluqların təkrar baş verməsinin qarşısını almaq məqsədilə uyğunsuzluqların səbəblərini aradan qaldırmaq məqsədilə tədbir görür. İslah tədbirləri rast gəlinən uyğunsuzluqların mənfi təsirlərinə uyğun olmalı və onların bütün faktiki, yaxud potensial təsirlərini ehtiva etməlidir.

6.6.4.2 Aşağıdakı tələbləri müəyyən etmək üçün sənədlə rəsmiləşdirilmiş prosedur təsis edilməlidir:

- .1 uyğunsuzluqların (o cümlədən, şikayətlərin) təhlili (nəzərdən keçirilməsi);
- .2 uyğunsuzluqların səbəblərini müəyyən etmək;
- .3 uyğunsuzluqların baş verməməsi üçün tədbirlə təmin etmək ehtiyacının dəyərləndirilməsi;
- .4 zəruri tədbirin müəyyən edilməsi və həyata keçirilməsi;
- .5 görülən tədbirin nəticələrinə dair qeydlərin götürülməsi; və
- .6 görülmüş islah tədbirinin effektivliyinin nəzərdən keçirilməsi.

6.6.5 Qabaqlayıcı tədbir

6.6.5.1 Potensial uyğunsuzluqların baş verməsinin qarşısını almaq üçün onların səbəblərini müəyyən etmək və aradan qaldırmaq üçün TT tədbir görməlidir. Qabaqlayıcı tədbirlər potensial problemlərin xarakterinə uyğun olmalıdır.

6.6.5.2 Aşağıdakılar üçün tələbləri müəyyən etmək üçün sənədlə rəsmiləşdirilmiş prosedur təsis edilməlidir:

- .1 potensial uyğunsuzluqların və onların səbəblərinin müəyyən edilməsi;
- .2 uyğunsuzluqların baş verməməsi üçün tədbirlə təmin etmək ehtiyacının dəyərləndirilməsi;
- .3 zəruri tədbirin müəyyən edilməsi və həyata keçirilməsi;
- .4 görülən tədbirin nəticələrinə dair qeydlərin götürülməsi; və
- .5 görülmüş islah tədbirinin effektivliyinin nəzərdən keçirilməsi.

6.6.5.3 Qeyd olunan metodologiyaların nümunələrinə risk təhlilləri, meyllərin təhlilləri, statistik prosesə nəzarət, "uğursuzluq ağacı"nın təhlilləri, uğursuzluq mərhələlərinin və mənfi təsirlərin və böhran hallarının təhlillərini daxil etmək olar.

7 KEYFİYYƏTİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİSTEMİNİN RƏSMİLƏŞDİRİLMƏSİ

7.1 TT bu məcəllənin tələblərinə cavab verən və ISO 9000 seriyalı standartlardan geri qalmayan, beynəlxalq arenada tanınmış keyfiyyət standartlarına əsaslanan daxili keyfiyyətin idarə edilməsi sistemini işləyib hazırlayır, həyata keçirir və davam etdirir.

7.2 TT-nin keyfiyyətin idarə edilməsi sistemi ixtisaslaşmış orqan tərəfindən tətbiq edilən beynəlxalq keyfiyyət standartlarına uyğun olaraq ISO/IEC 17021:2006 standartına uyğun akkreditə olunmuş, Beynəlxalq Akkreditasiya Forumu (İAF) Çoxmillətli tanınma sazişini imzalamış, TT-lərin və ya onların assosiasiyaları tərəfindən müstəqil şəkildə fəaliyyət göstərmək üçün zəruri idarəçilik və səlahiyyətə malik bayraq dövləti tərəfindən tanınmış, öz vəzifələrini effektiv şəkildə və ən yüksək peşəkar standartlara uyğun icra etmək üçün zəruri vasitələrə malik olan, onları yerinə yetirən şəxslərin müstəqilliyini qoruyan akkreditə orqanı tərəfindən dövrü şəkildə qiymətləndirilir və rəsmiləşdirilir.

7.3 TT və bayraq dövləti xidmətlərinin davamlı şəkildə təkmilləşdirilməsinə uyğun olaraq BDT, şəhadətnamənin verilməsinə və TT-nin audit prosesinə və onun həyata keçirilməsini təmin etmək üçün onun davamlı uyğunluğuna və ümumiyyətlə, gəmiçilik sənayesinə və xüsusilə, TT-lər üçün davamlı uyğunluğuna və müvafiqliyinə yaxından nəzarət edir. BDT qeyd olunan monitorinq üçün iş metodlarını və normalarını müəyyən edir.

8 TANINMIŞ TƏŞKİLATLARA SƏLAHİYYƏT VERMƏK

8.1 Ümumi

I/6 of SOLAS 1974, I/6 sayılı qaydasının, LL 66, 13-cü maddəsinin, MARPOL, 6 sayılı qaydasının, MARPOL, Əlavə I və 8 sayılı qaydasının, TONNAJ 69, Əlavə II və 6-cı maddəsinin müddəaları əsasında bayraq dövləti TT-yə onun adından çıxış edərək qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsini və xidmətlərin göstərilməsini və yalnız onun bayrağı altında üzmək hüququ verilmiş gəmilərdə ümumi tonnajın müəyyən edilməsini bu konvensiyaların tələbləri əsasında həyata keçirir. Qeyd olunan səlahiyyətlər TT-lərdən digər bayraq dövlətinin hüquqlarından sui-istifadə edən tədbirlərin görülməsini tələb etmir.

8.2 Səlahiyyət əsasında funksiyaların hüquqi əsasları

Bayraq dövləti qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi işinin idarə edilməsinə dair səlahiyyətin hüquqi əsaslarını yaradır. Aşağıdakı maddələr nəzərə alır:

- .1 TT ilə formalı yazılı müqavilə;
- .2 aktlar, qaydalar və əlavə (yardımçı) məlumatlar;
- .3 şərhlər; və
- .4 kənarlaşmalar və ekvivalent həll yolları.

8.3 Səlahiyyətin tətbiq dairəsinin müəyyən edilməsi

Bayraq dövləti TT-yə verilmiş səlahiyyətin tətbiq dairəsini müəyyən edir. Aşağıdakı spesifikasiyalar nəzərə alınır:

- .1 gəminin növləri və ölçüləri;
- .2 konvensiyalar və digər sənədlər, o cümlədən, müvafiq milli qanunvericilik;
- .3 cizgilərin təsdiqi;
- .4 materiallar və avadanlıqların təsdiqi;
- .5 yoxlamalar, audit yoxlamaları, yoxlamalar (müayinələr);
- .6 şəhadətnamələrin verilməsi, təsdiq edilməsi və/yaxud yenilənməsi;
- .7 islah tədbirləri;
- .8 şəhadətnamələrin dayandırılması, yaxud ləğvi; və
- .9 məruzə etmə tələbləri.

8.4 Resurslar

Bayraq dövləti bu məcəllənin 2-ci hissəsində qeyd olunmuş bayraq dövlətinin adından çıxış edən TT-lər üçün minimum standartlara uyğun olaraq tapşırılmış tapşırıqları yerinə yetirmək üçün lazım olan texniki, idarəetmə və yoxlama bacarıqları ilə əlaqədar adekvat resurslara malik olduğunu təmin edir.

8.5 Sənədlər

Bayraq dövləti TT-ni konvensiyaların müddəalarının qüvvəyə minməsinə yardım edən milli qanunvericiliyin bütün münasib sənədlərinə giriş imkanı ilə təmin edir, TT-ləri əvvəlcədən hər hansı əlavələr, ləğvetmələr, yaxud redaktələr haqqında, onların qüvvəyə minmə tarixləri haqqında xəbərdar edir bayraq dövlətinin standartlarının hər hansı halda konvensiyanın tələblərindən kənara çıxıb-çıxmadığını müəyyən edir.

8.6 Göstərişlər

8.6.1 Gəmiyə, yaxud gəmidəki insanlar üçün təhlükə yaratmadan, yaxud dəniz mühitinə əsassız şəkildə ziyan vurmaq təhdidi yaratmadan səfərə çıxmaq üçün gəminin uyğun olmadığı aşkara çıxdığı hallarda bayraq dövləti şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi zamanı əməl ediləcək prosedurları və görüləcək tədbirləri əks etdirən göstərişlər verir.

8.6.2 Bayraq dövlətləri bu məcəllənin müddəalarına uyğun olaraq münasib vasitələrdən istifadə etməklə TT-lərin bir-biri ilə əməkdaşlıq etdiyinə təminat verməlidir.

8.7 Qeydlər

TT konvensiyanın qaydalarının şərh edilməsinə köməklik göstərmək üçün bayraq dövlətini məlumatlarla təmin edə biləcək qeydlərin aparıldığını müəyyən etməlidir.

3-CÜ HİSSƏ TANINMIŞ TƏŞKİLATLARA NƏZARƏT

1 MƏQSƏD

TT Məcəlləsinin 3-cü hissəsində bayraq dövləti onun adından qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsini və xidmətlərin göstərilməsini həyata keçirmək icazəsi verilmiş TT-lərə nəzarətə dair təlimatlar yer alır. 3-cü hissədə həmçinin, gəminin yoxlanması

(müayinəsi), audit yoxlamasının aparılması və monitoring fəaliyyətlərinə dair nəzarət prinsipləri üzrə təlimatlar yer alır.

2 TƏTBİQ DAİRƏSİ

TT Məcəlləsinin 3-cü hissəsi TT-lərə qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsinə və xidmətlərin göstərilməsinə icazə vermiş bütün bayraq dövlətləri üçün tətbiq edilir. 3-cü hissədə bayraq dövlətinin nəzarətə dair müddəaları və bayraq dövlətlərinə TT-lərin effektiv nəzarət proqramının işlənilməsi və həyata keçirilməsinə kömək etmək üçün təlimatlar yer alır.

3 YOXLAMA SƏNƏDLƏRİ

Aşağıdakı sənədlərə istinad edilir:

- .1 məcburi BDT sənədləri;
- .2 ISO 9000:2005, Keyfiyyəti İdarəetmə Sistemləri – Əsas müddəalar və sözlük (lüğət);
- .3 ISO 9001:2008, Keyfiyyəti İdarəetmə Sistemləri – tələblər;
- .4 ISO/IEC 17020:1998, Yoxlamayı (müayinəni) aparan müxtəlif orqanların fəaliyyəti üçün ümumi meyarlar
- .5 ISO 19011:2002, Keyfiyyət və/yaxud ekoloji idarəetmə sistemlərinin audit yoxlamasına dair təlimatlar; və
- .6 milli qanunvericilik.

4 TERMİNLƏR və ANLAYIŞLAR

4.1 Audit dedikdə, audit meyarlarının yerinə yetirilmə miqyasını müəyyən etmək üçün audit üçün sübutun əldə edilməsi və onun dəyərləndirilməsi üçün sistemli şəkildə, müstəqil və sənədləşdirilmiş proses nəzərdə tutulur. Audit yoxlamasının aparılması bir sıra prinsiplərə əsaslanmaqla xarakterizə olunur. Bunlar rəhbərliyin siyasətlərinin və nəzarətlərin dəstəklənməsində audit effektiv və etibarlı alətə çevirir və öz fəaliyyətlərini təkmilləşdirmək üçün TT-ni məlumatlarla təmin edir. Bu prinsiplərə bağlılıq analoji hallar zamanı analoji nəticələrə çatmaq üçün

auditorların bir-birindən müstəqil şəkildə işləməsinə imkan yaratmaq üçün müvafiq və yetərli olan audit nəticələri üçün ilkin şərtidir.

4.2 Audit meyarları dedikdə, siyasətlər, prosedurlar, yaxud tələblər toplusu nəzərdə tutulur.

4.3 Audit üçün sübut dedikdə, audit meyarları üçün müvafiq olan və yoxlanıla bilən faktın şərhləri, yaxud digər məlumatlar nəzərdə tutulur. Audit üçün sübut həm keyfiyyətə qiymətləndirilən, həm də kəmiyyətə qiymətləndirilən olur.

4.4 Audit yoxlamasından əldə edilmiş faktlar dedikdə, audit meyarları qarşılığında toplanmış audit üçün sübutun dəyərləndirilməsinin nəticələri nəzərdə tutulur. Audit yoxlamasından əldə edilmiş faktlar münasibliyi, müşahidəni (potensial uyğunsuzluq), yaxud audit meyarları ilə uyğunsuzluğu və ya təkmilləşdirmə üçün imkanları özündə əks etdirə bilər.

4.5 Audit yoxlamasının nəticələri (auditor rəyi) dedikdə, audit məqsədlərinin və bütün audit yoxlamasından əldə edilmiş faktları nəzərə aldıqdan sonra audit heyəti tərəfindən təqdim edilən audit yoxlamasının nəticəsi nəzərdə tutulur.

4.6 Audit sifariş edən dedikdə, audit yoxlamasını sifariş edən təşkilat, yaxud fiziki şəxs nəzərdə tutulur.

4.7 Auditin obyektini dedikdə, səlahiyyətverici bayraq dövləti tərəfindən audit yoxlamasına cəlb edilə biləcək və bayraq dövləti tərəfindən tanınan təşkilat nəzərdə tutulur.

4.8 Auditor dedikdə, audit yoxlamasını aparmaq səlahiyyəti (səriştəsi) olan şəxs nəzərdə tutulur.

4.9 Audit heyəti dedikdə, audit yoxlamasını aparan bir, yaxud daha çox auditorlar nəzərdə tutulur (əgər tələb olunarsa, texniki ekspertlərin kömək etdiyi).

4.10 Texniki ekspert dedikdə, audit heyətinə konkret biliyi, yaxud təcrübəni verən şəxs nəzərdə tutulur.

4.11 Audit proqramı dedikdə, konkret dövr üçün planlaşdırılmış və konkret məqsədə istiqamətləndirilmiş bir, yaxud bir neçə audit proqramı toplusu nəzərdə tutulur. Audit proqramına audit yoxlamalarının planlaşdırılması, təşkil edilməsi və həyata keçirilməsi üçün zəruri olan bütün fəaliyyətlər daxildir.

4.12 Audit planı dedikdə, audit üçün fəaliyyətlərin və tədbirlər təsviri nəzərdə tutulur.

4.13 Auditin tətbiq sahəsi dedikdə, auditin miqyası və həddləri nəzərdə tutulur. Auditin tətbiq sahəsinə adətən fiziki məkanların, təşkilat birliklərinin, fəaliyyətlərin və proseslərin təsviri, eləcə də əhatə edilən dövr daxildir.

4.14 Səriştə dedikdə, bilik və bacarıqları tətbiq etmək üçün nümayiş edilən fərdi xassələr və nümayiş edilən bacarıq nəzərdə tutulur.

4.15 Nəzarət dedikdə, TT-nin xidmətinin BDT və tanıyan bayraq dövlətinin milli tələblərinə uyğunluğuna zəmanət vermək üçün bayraq dövləti tərəfindən yetirilən hər hansı fəaliyyət nəzərdə tutulur.

4.16 Monitoring dedikdə, TT-nin xidmətinin BDT və milli tələblərə uyğunluğuna zəmanət vermək üçün bayraq dövlətinin TT tərəfindən icra edilən xidmətlərin şahidi olmaqla və yaxud TT tərəfindən istifadə edilən sənədləri təhlil etməklə yerinə yetirilən hər hansı fəaliyyət nəzərdə tutulur. Monitoringi, nəzarətin bir komponenti hesab etmək olar.

5 NƏZARƏT PROQRAMININ QURULMASI

5.1 Nəzarət

Bayraq dövləti beynəlxalq öhdəliklərinin tam şəkildə yerinə yetirildiyini təmin etmək məqsədilə TT(lər)-in monitoringi və məlumat mübadiləsi üçün adekvat resurslara malik nəzarət proqramını yaratmalı, yaxud sözügedən proqramda aşağıdakı məqsədlərlə iştirak etməlidir:

.1 Bayrağı altında üzmək hüququ olan gəmilərin tətbiq edilən beynəlxalq standartların tələblərinə cavab verdiyini təmin etmək üçün əlavə yoxlamalar keçirmək məqsədilə öz səlahiyyətindən istifadə etmək;

.2 Bayrağı altında üzmək hüququ olan gəmilərin beynəlxalq məcburi tələblərə əlavə olaraq milli tələblərə cavab verdiyini təmin etmək üçün zəruri hesab edilən əlavə yoxlamalarına keçirilməsi; və

.3 Bayraq dövlətinin və TT-lərin norma və qaydaları barədə yaxşı biliyə malik olan və TT-lərin nəzarətinin effektiv şəkildə həyata keçirən işçi heyətlə təchiz etmək.

5.2 Bayraq dövlətinin TT-yə həvalə etdiyi vəzifələrə nəzarəti

Bayraq dövlətinin TT-yə həvalə etdiyi vəzifələrə nəzarət zamanı aşağıdakılar nəzərdə tutulmalıdır:

.1 TT-nin keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin sənədləşdirilməsi;

.2 daxili göstirəşlərin, bülletenlərin və təlimatların əldə edilmə imkanı;

.3 TT-nin bayraq dövlətinin donanmasına müvafiq sənədlərin əldə edilmə imkanı;

.4 bayraq dövlətinin yoxlama (müayinə) və təsdiqlənmə işi ilə əməkdaşlıq; və

.5 bayraq dövlətinin donanmasına dair məlumatların və statistik məlumatların, lakin, bunlarla məhdudlaşmayaraq, zədələnmə və qəzalara dair məlumatların təqdim edilməsi.

5.3 Yoxlanış və monitoring

Bayraq dövləti qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsinin adekvatlığını təmin etmək üçün sistem yaratmalıdır. Qeyd olunan sistemə aşağıdakı maddələr daxil edilməlidir:

.1 TT ilə kommunikasiya (məlumatlandırma) prosedurları;

.2 TT tərəfindən bayraq dövlətinə məlumat vermə prosedurları və qeyd olunan hesabatların bayraq dövləti tərəfindən baxılması prosedurları nəzərə alınmalıdır:

.1 TT gəminin adətən səfərə çıxmaqdan saxlamaq üçün yetərli hesab edilə biləcək və aradan qaldırılmamış səbəb kimi əsas çatışmazlıqla, yaxud ciddi təhlükəsizliklə bağlı məsələ barədə xəbər aldıqdan sonra bayraq dövlətini bu barədə dərhal bildiriş verməlidir;

.2 TT gəminin adətən səfərə çıxmaqdan saxlamaq üçün yetərli hesab edilə biləcək və aradan qaldırılmamış səbəb kimi gəmidə, yaxud şirkət daxilində baş verən əsas uyğunsuzluq haqqında xəbər aldıqdan dərhal sonra bayraq dövlətini bu barədə Əmniyyətli İdarəetmə üzrə Beynəlxalq (İSM) Məcəllənin (A.1022(26) sayılı qətnamə, müvafiq dəyişikliklərlə) icrasında dair təlimatlarda müəyyən edildiyi kimi bildiriş verməlidir;

.3 yuxarıda adı çəkilən bildirişdə şirkətin, yaxud gəminin adı, BDT nömrəsi, rəsmi nömrəsi və əgər tətbiq edilərsə, əsas uyğunsuzluğun, çatışmazlığın, yaxud məsələnin təsviri haqqında məlumat yer almalıdır.

.4 TT haqqında məlumat olan gəmidə baş verən təhlükəli hallar, bədbəxt hadisələr (qəzalar), mexanizmlərdə, yaxud strukturda baş verən bu və ya digər sıradançıxma halları barəsində mümkün qədər tez bir müddətdə bayraq dövlətinə məlumat verməlidir; və

.5 TT onun tərəfindən qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilmiş və xidmətlər göstərilmiş, TT-nin təsnif edilmiş/şəhadətnamə verilmiş gəmilərinin siyahısından çıxarılan hər hansı gəminin adı və rəsmi nömrəsi barəsində yazılı formada bayraq dövlətinə yazılı formada məlumat verməlidir. Bu məlumata (hesabata) təsnifat siyahısından çıxarılan səbəbinin (səbəblərinin) təsviri yer almalı və qüvvəyə mindikdən sonra otuz (30) gün ərzində təqdim edilməlidir;

.3 bayraq dövləti tərəfindən gəmidə əlavə yoxlamalar (müayinələr);

.4 bayraq dövlətinin (dövlətlərinin) adından verilmiş şəhadətnamələrin etibarlılıq müddətinə bütövlükdə, yaxud qismən təsir edə biləcək, qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsinə dair münasib texniki və/yaxud təhlükəsizlik məsələləri ilə əlaqədar məsləhətləşmələr;

.5 bayraq dövləti tərəfindən qəbul edilmiş auditorların müstəqil orqanı tərəfindən TT-nin keyfiyyətin idarə edilməsi üzrə verilmiş şəhadətnaməsinin bayraq dövləti tərəfindən dəyərləndirilməsi/qəbulu;

.6 məcburi BDT sənədinin tələblərinin qarşılanmasına bütövlükdə, yaxud qismən kömək edən, qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi üzrə monitoring və təsdiqlənmə. Bayraq dövləti aşağıdakıların həyata keçirilməsini nəzərə almalıdır:

.1 TT keyfiyyətin idarə edilməsi sistemlərinə bayraq dövlətinin nəzarəti;

.2 TT-dən kənar və müstəqil şəkildə fəaliyyət göstərən digər ixtisaslaşmış fiziki şəxslər tərəfindən aparılan audit yoxlamalarının keyfiyyətinin idarə edilməsi sistemi haqqında hesabatların müşahidələri, yaxud sistemli şəkildə təhlili;

.3 qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsini və xidmətlərin göstərilməsinə cəlb edilən gəmilərin təsdiqlənməsi və yoxlanması (müayinəsi); və

.4 şikayət və rəy və növbəti islah tədbiri;

.7 onun iştirakı olmadan inşa edilmiş gəmiləri qəbul edən bayraq dövləti həmin gəmiyə TT tərəfindən qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi hallarının bu məcəlləyə uyğun gəldiyinə təminat verməlidir; və

.8 müəyyən edilməmiş bayraq dövləti tərəfindən inşa edilmiş gəmilər üçün şəhadətnamənin verilməsindən əvvəl bayraq dövlətinin konkret tələbləri yoxlanılmalıdır.

6 AUDIT YOXLAMASININ APARILMASININ PRİNSİPLƏRİ

6.1 TT-nin keyfiyyətin effektiv idarə edilməsi sisteminin tətbiq olunduğundan bayraq dövləti razı qalmalıdır. Bayraq dövləti akkreditə edilmiş şəhadətnaməni verən orqan, yaxud bərabər səviyyəli təşkilatlar tərəfindən aparılan audit yoxlamalarına etibar edə bilər. Ümumi audit yoxlamasının aparılması təcrübələrinə dair hökumətlər arasındakı əməkdaşlığın yaradılması tövsiyə edilir.

6.2 Bayraq dövlətinin auditoru aşağıdakı prinsipləri önə çəkməlidir:

.1 etik davranış qaydaları: peşəkarlığın özülü.

İnam, düzgünlük, məxfilik və tədbirlilik audit yoxlamasının aparılması üçün mühüm əhəmiyyətə malikdir;

.2 obyektiv təəssürat (təsəvvür): dəqiqi və doğru şəkildə məlumatlandırma öhdəliyi. Audit yoxlamasından əldə edilmiş faktlar, audit yoxlamasının nəticələri (auditor rəyləri) və audit aktları (hesabatları) audit fəaliyyətlərində həqiqiliyi və doğruluğu əks etdirir. Audit yoxlaması zamanı rast gəlinən böyük maneələr və audit heyəti ilə auditin obyektı arasındakı həll edilməmiş ziddiyyətli rəylər haqqında məruzə edilir; və

.3 lazımı peşəkar qayğı: audit yoxlamasının aparılması zamanı çalışqanlıqın və sağlam fikrin tətbiq edilməsi. Auditorlar yerinə yetirdikləri tapşırığın vacibliyinə uyğun olaraq auditi sifariş edənlər tərəfindən və digər maraqlı tərəflərin onlara göstərdiyi inam qarşılığında onlara qayğı göstərir. Zəruri səriştənin mövcud olması vacib amildir.

6.3 Müstəqil və sistemli şəkildə şərh edilə bilən növbəti prinsiplərin audit yoxlaması ilə əlaqədar olması.

.1 müstəqillik: audit yoxlamasının qərəzsizliyi üçün əsaslar və audit yoxlamasının nəticələrinin (auditor rəylərinin) obyektivliyi. Auditorlar audit yoxlaması aparılan fəaliyyətdən ayrı şəkildə fəaliyyət göstərir və qərəzlikdən və maraqların ziddiyyətindən uzaq olur. Auditorlar audit yoxlamasından əldə edilmiş faktların və yekun nəticələrin audit üçün sübutlara əsaslanacağını təmin etmək üçün bütün audit prosesi boyunca obyektiv psixoloji vəziyyəti (fikir istiqamətini) qoruyub saxlayır;

.2 sübuta əsaslanan yanaşma: etibarlı və bərpa olunan audit yoxlamasının nəticələrini (auditor rəylərini) əldə etmək üçün sistemli şəkildə audit prosesi. Audit üçün sübut təsdiq oluna biləndir. Audit yoxlaması məhdud dövrdə və məhdud resurslarla həyata keçirildiyinə görə o, mövcud olan məlumatların nümunələrinə əsaslanır. Münasib nümunə götürmənin istifadəsi audit yoxlamasının nəticələrinə (auditor rəylərinə) əsaslanma bilən inamla yaxından əlaqədar olur.

6.4 Bu məcəllədə verilən təlimatlar yuxarıda müəyyən edilmiş prinsiplərə əsaslanır.

7 NƏZARƏT PROQRAMININ İDARƏ EDİLMƏSİ

7.1 Ümumi

7.1.1 Bayraq dövlətlərindən onların adından qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsini icra edən tanınmış təşkilatlar tərəfindən bu məcəllənin tələblərinin yerinə yetirildiyini təsdiq etmək (yoxlamaq) tələb olunur. Bu təsdiqləmənin (yoxlamanın) məqsədi qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsini və xidmət göstərilməsini TT tərəfindən bu məcəlləyə və bayraq dövləti ilə müqaviləyə uyğun olaraq həyata keçirdiyini təmin etməkdən ibarətdir.

7.1.2 Bayraq dövləti onun adından fəaliyyət göstərən TT-lərin effektiv nəzarət proqramını işləyib hazırlamalı, həyata keçirməli və idarə etməlidir.

7.1.3 Nəzarət proqramına audit yoxlamalarından, yoxlamalardan (müayinələrdən) və audit müşahidələrindən (potensial uyğunsuzluqlardan) ibarət olan müxtəlif monitorinq fəaliyyətləri daxildir. TT ilə əlaqədar amillər və eləcə də bayraq dövləti üçün qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsinə dair TT-nin qeydlərinin əldə edilmə miqyası diqqətlə qiymətləndirildikdən sonra bayraq dövlətlərinin TT-lərinin nəzarət proqramı işləyib hazırlanmalıdır. Bu proqramda həmçinin Konvensiyanın müddəalarına uyğun olaraq və bayraq dövləti tərəfindən dərc edilmiş milli tələblərə və göstərişlərə uyğun olaraq qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsi və xidmətlərin göstərilməsi nəzərə alınmalıdır. Amillərə aşağıdakılardan ibarət olmalıdır:

.1 bayraq dövlətləri və akkreditə edilmiş müstəqil orqanlar tərəfindən keçirilən TT-nin yüksək səviyyəli audit yoxlamalarının və TT tərəfindən keçirilən daxili audit yoxlamalarının miqyası və tezliyi;

.2 audit yoxlamasından əldə edilmiş faktların, müşahidələrin (potensial uyğunsuzluqların) və islah tədbirlərinin bayraq dövlətinə təqdim edilmə müddəti;

.3 bayraq dövlətinə elektron formada təqdim edilmiş məlumatların əhatə dairəsindən asılı olaraq bir neçə müxtəlif yolla özünü büruzə verə biləcək bayraq dövləti tərəfindən öhdəliyə götürülən TT-nin məsafədən aparılan monitorinqinin miqyası. Məsafədən aparılan monitorinqə daxildir:

.1 TT tərəfindən verilmiş qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrlə əlaqədar müayinə (yoxlama) aktlarının məzmununun təhlili;

.2 TT vasitəsilə bayraq dövləti tərəfindən müəyyən edilmiş son təqdimat tarixləri çərçivəsində çatışmazlıqlara (qüsurlara) və yerinə yetirilməmiş tələblərə nəzarət və onların aradan qaldırılmasının effektivliyinin təhlili; və

.3 bayraq dövlətinin milli tələblərinin TT tərəfindən tam uyğun və bütöv şəkildə ünvanlandığını müəyyən etmək üçün TT-nin ölkə üçün konkret göstərişlərin təhlili;

.4 milli tələblərinə xüsusi maraq göstərərək və/yaxud TT-yə verilmiş göstərişləri həyata keçirərək şəhadətnamənin verilməsi prosesinin son nəticəsini yoxlamaq üçün bayraq dövlətinin gəmilərdə aparılan yoxlamaları (müayinələri); və

.5 TT-nin mükəlləfiyyətinə verilmiş liman dövlətinin nəzarət məntəqəsində saxlanılma halları və çatışmazlıqlar (qüsurlar)

7.1.4 Nəzarət proqramına həmçinin, monitorinq fəaliyyətlərinin növlərinin və sayının planlaşdırılması və təşkili və müəyyən edilmiş dövrlər çərçivəsində

onları effektiv və səmərəli şəkildə həyata keçirmək üçün resurslarla təmin etmək üçün zəruri olan bütün fəaliyyətlər daxil edilməlidir.

7.1.5 Nəzarət proqramının idarə edilməsi üçün cavabdehliyi təyin edənlər aşağıdakıları icra etməlidir:

.1 nəzarət proqramını yaradır, həyata keçirir, monitorinqini aparır, təhlil edir və təkmilləşdirir; və

.2 tələb olunduğu kimi, zəruri resursları müəyyən edir və onların mövcud olduğunu və təchiz edildiyini təmin edir.

7.1.6 Nəzarət proqramına həmçinin proqramın daxilində monitorinq fəaliyyətlərini həyata keçirmək üçün resurslarla təmin edilməsi və prosedurların yaradılması daxil edilməlidir.

7.2 Nəzarət proqramının məqsədləri və müddəti (miqyası)

7.2.1 Nəzarət proqramının məqsədləri

7.2.1.1 Bayraq dövləti monitorinq fəaliyyətlərinin planlaşdırılmasını və həyata keçirilməsini istiqamətləndirmək məqsədilə nəzarət proqramı üçün məqsədləri müəyyən etməlidir.

7.2.1.2 Aşağıdakı məqsədlər nəzərə alınmalıdır:

.1 rəhbərliyin prioritetləri;

.2 bayraq dövləti niyyətləri;

.3 bayraq dövləti sistem tələbləri;

.4 qanunla müəyyən edilmiş, normativ (tənzimləyici) və müqavilə tələbləri;

.5 TT-lər üçün dəyərləndirilmə ehtiyacı;

.6 bayraq dövləti, TT-lər və digər tələblər;

.7 digər maraqlı tərəflərin ehtiyacları; və

.8 bayraq dövlətinə qarşı təhlükələr.

7.2.2 Nəzarət proqramının miqyası

7.2.2.1 Bayraq dövlətinin nəzarət proqramı bayraq dövlətinin səlahiyyət proqramının ölçüsünü, xarakterini və mürəkkəbliyini, eləcə də aşağıdakı amilləri özündə əks etdirməlidir:

.1 həyata keçiriləcək monitorinq fəaliyyətlərinin tətbiq sahəsi, məqsədi və müddəti ;

- .2 həyata keçiriləcək monitoring fəaliyyətlərinin tezliyi;
- .3 TT-lərin sayı, vacibliyi, mürəkkəbliyi, eyniliyi və məkanları;
- .4 qanunla müəyyən edilmiş standartlar, normativ (tənzimləyici) və müqavilə tələbləri və digər monitoring meyarları;
- .5 TT-lərin akkredite olunması, yaxud qeydiyyatı/şəhadətnamənin verilməsi ehtiyacı;
- .6 əvvəlki monitoring fəaliyyətlərinin yekun nəticələri;
- .7 maraqlı tərəfləri narahat edən məsələlər; və
- .8 TT-yə, yaxud onun fəaliyyətlərinə mühüm dəyişikliklər.

7.2.2.2 Bayraq dövləti eyni TT səlahiyyətlərinə malik olan digər bayraq dövləti, yaxud dövlətləri ilə müştərək monitoring/nəzarət fəaliyyətlərində iştirak etmək üçün yazılı müqavilə bağlaya bilər, bir şərtlə ki, ayrıca bayraq dövlətinin tələbləri və ayrıca bayraq dövlətinin fəaliyyəti hər bir ayrıca bayraq dövləti tərəfindən keçirilən nəzarət proqramına bərabər səviyyədə ünvanlanmış olsun. Əksinə, öz ayrıca bayraq dövlətinin nəzarətini həyata keçirilməsi əvəzinə, heç bir bayraq dövləti digər bayraq dövləti, yaxud təşkilat tərəfindən TT-nin nəzarətini qəbul edə bilməz, lakin, bu, o halda mümkündür ki, sözügedən dövlət yazılı müqavilə əsasında seçilsin, yaxud həmin dövlətin qanunvericilində bu, nəzərdə tutulmuş olsun. Qeyd olunan müqavilələrin bir nüsxəsi üzv dövlətlərinin məlumatlandırılması üçün BDT-yə verilməlidir.

7.3 Nəzarət proqramının mükəlləfiyyətləri, resursları və prosedurları

7.3.1 Nəzarət proqramının mükəlləfiyyətləri

7.3.1.1 Bayraq dövləti öz nəzarət proqramını idarə etməyə cavabdehlik daşıyır. Bayraq dövləti nəzarət tələblərini, audit prinsiplərini və audit üsullarının tətbiqini dərk edən səriştəli fiziki şəxslərdən istifadə etməlidir. Onlar monitoringi aparılan fəaliyyətlərinə müvafiq olaraq idarəetmə bacarıqlarına, eləcə də texniki və biznes anlayışına malik olmalıdır.

7.3.1.2 Nəzarət proqramını idarə etmək cavabdehliyi həvalə olunmuş təşkilatlar aşağıdakıları icra etməlidir:

- .1 nəzarət proqramının məqsədlərini və müddətini (miqyasını) müəyyən etmək;
- .2 resursların təchiz edildiyini təmin etmək üçün mükəlləfiyyətləri və prosedurları müəyyən etmək;
- .3 nəzarət proqramının həyata keçirilməsini təmin etmək;

- .4 münasib nəzarət proqramının qeydlərinin aparıldığını təmin etmək; və
- .5 nəzarət proqramının monitorinqini aparmaq, təhlil etmək və təkmilləşdirmək.

7.3.2 Nəzarət proqramının resursları

Nəzarət proqramı üçün resursları müəyyən edən zaman, bayraq dövləti aşağıdakıları nəzərə almalıdır:

- .1 nəzarət fəaliyyətlərini işləyib hazırlamaq, həyata keçirmək, idarə etmək və təkmilləşdirmək üçün zəruri olan maliyyə resursları;
- .2 audit yoxlamasının aparılması üsulları;
- .3 nəzarət fəaliyyətini təkmilləşdirmək üçün işçi heyətinin səriştə əldə etməsi və təminatına dair proseslər;
- .4 nəzarət proqramının məqsədlərinə münasib səriştəyə malik işçi heyətinin və texniki ekspertlərin mövcud olması;
- .5 nəzarət proqramının miqyası; və
- .6 səfər vaxtı, yerləşdirmə və digər nəzarət ehtiyacları.

7.3.3 Nəzarət proqramının prosedurları

7.3.3.1 Bayraq dövlətinin nəzarət proqramının prosedurları aşağıdakı məsələlərə ünvanlanmalıdır:

- .1 nəzarət fəaliyyətlərinin planlaşdırılması və qrafikinin təyin edilməsi və;
- .2 təyin edilmiş personalın səriştəsi;
- .3 münasib personalın seçilməsi və onların vəzifə və öhdəliklərinin təyin edilməsi;
- .4 monitorinq fəaliyyətlərinin həyata keçirilməsi;
- .5 növbəti tədbirlərin həyata keçirilməsi, əgər tətbiq edilərsə;
- .6 nəzarət proqramının qeydlərinin tərtib edilməsi;
- .7 nəzarət proqramının fəaliyyətinin və effektivliyinin monitorinqi; və

.8 nəzarət proqramına dair əldə edilmiş ümumi nailiyyətlər barəsində hesabat vermək.

7.3.3.2 Məhdud səlahiyyət proqramına malik olan bayraq dövlətləri üçün yuxarıdakı fəaliyyətləri vahid prosedurla ifadə etmək mümkündür.

7.3.4 Nəzarət proqramının həyata keçirilməsi

Bayraq dövlətinin nəzarət proqramının həyata keçirilməsinə aşağıdakı amillər daxil olmalıdır:

.1 nəzarət proqramının məqsədləri barədə müvafiq tərəflərə məlumat verilməsi;

.2 nəzarət proqramına müvafiq olaraq monitoring fəaliyyətlərinin əlaqələndirilməsi və qrafikin hazırlanması;

.3 təyin edilmiş personalın qiymətləndirilməsi prosesinin yaradılması və davam etdirilməsi və onların peşəkar inkişafının təmin edilməsi;

.4 müəyyən edilmiş personalın seçilməsi və təyin edilməsi;

.5 xüsusi olaraq monitoring fəaliyyətlərinə müvafiq olaraq nəzarət proqramı üçün zəruri resursların təmin edilməsi;

.6 nəzarət proqramına müvafiq olaraq monitoring fəaliyyətlərinin sağlam formada icrası;

.7 monitoring fəaliyyətlərinə dair qeydlərə nəzarətin təmin edilməsi;

.8 fəaliyyət hesabatlarının təhlilin və təsdiqinin təmin edilməsi və onların maraqlı tərəflərə çatdırılmasının təmin edilməsi; və

.9 əgər tətbiq edilərsə, növbəti fəaliyyətlərin təmin edilməsi.

7.3.5 Nəzarət proqramının qeydləri

7.3.5.1 Nəzarət proqramının həyata keçirildiyini əks etdirmək üçün bayraq dövlətinin monitoring qeydləri aparılmalı və buraya aşağıdakı qeydlər daxil edilməlidir:

.1 monitoring fəaliyyətləri üçün əlaqədar olan bütün qeydlər, məsələn:

.1 planlar;

- .2 hesabatlar (aktlar);
  - .3 uyğunsuzluq barədə hesabatlar (aktlar);
  - .4 islah və qabaqlayıcı tədbiri haqqında hesabatlar (aktlar) və
  - .5 növbəti hesabatlar (aktlar), əgər tətbiq edilərsə;
- .2 nəzarət proqramının nəticələrinin təhlili; və
- .3 kadr məsələlərini əhatə edən əlaqədar qeydlər, məsələn:
- .1 təyin edilmiş personalın səriştə və fəaliyyətinin dəyərləndirilməsi;
  - .2 monitorinq və/yaxud audit heyətinin seçilməsi; və
  - .3 səriştənin davam etdirilməsi (qorunub saxlanması) və təkmilləşdirilməsi.

7.3.5.2 Qeydlər tutulmalı və uyğun şəkildə mühafizə edilməlidir.

7.4 Nəzarət proqramının monitorinqi və təhlili

7.4.1 Bayraq dövlətinin həyata keçirilmiş nəzarət proqramının məqsədlərinin qarşılandığını müəyyən etmək məqsədilə təkmilləşdirmə üçün imkanların qiymətləndirilməsi üçün müvafiq vaxt intervallarında monitorinqi və təhlili aparılır.

7.4.2 TT-lər üçün nəzarət proqramının effektivliyinin monitorinqini aparmaq üçün bayraq dövləti fəaliyyət göstəricilərini işləyib hazırlamalı və istifadə etməlidir. Aşağıdakı amillər nəzərə alınmalıdır:

- .1 nəzarət planını həyata keçirmək üçün təyin edilmiş personalın bacarığı;
- .2 TT məcəlləsinin tələblərinə uyğun olaraq monitorinq fəaliyyətləri və qrafikləri; və
- .3 sifarişçilərin TT-lərin və təyin edilmiş personalın rəyləri.

7.4.3 TT-lərin fəaliyyətini dəyərləndirən zaman bayraq dövləti aşağıdakı fəaliyyət göstəricilərini nəzərə almalıdır:

- .1 TT-lərin liman dövləti fəaliyyəti;
- .2 TT-nin daxili auditlərinin nəticələri;
- .3 Üçüncü tərəf təşkilatlar (ÜTT-lər) tərəfindən aparılan keyfiyyətin idarə edilməsi sistemində dair audit yoxlamalarının nəticələri;

.4 əvvəlki fəaliyyətin monitorinqinin nəticələri; və

.5 TT-lər tərəfindən yoxlanılan və şəhadətnamə verilən gəmilərin vəziyyəti/uyğunluğu

7.4.4 Bayraq dövləti qoşulduğu konvensiyanın tələb etdiyi öhdəlikləri qarşılamaq üçün zəruri olan inzibati proseslərin, prosedurların və resursların həyata keçirilməsi ilə əlaqədar olaraq ümumi fəaliyyətini dövri şəkildə dəyərləndirməlidir.

7.4.5 Bayraq dövlətlərinin fəaliyyətini dəyərləndirmək üçün digər tədbirlərə aşağıdakılar daxildir:

.1 liman dövlətinin nəzarət məntəqəsində saxlanılma hallarına dair qiymətlər;

.2 bayraq dövləti yoxlama (müayinə) nəticələri;

.3 qəzaların statistik məlumatları;

.4 kommunikasiya və məlumatlandırma prosesləri;

.5 illik zərəre dair statistik məlumatlar (konstruktiv tam məhv olmalar (KTM-lər) istisna olmaqla); və

.6 işçi heyəti ilə təminatın, resursların və inzibati prosedurların onların bayraq dövlətinin öhdəliklərinə uyğunluğunu müəyyən etmək üçün münasib hesab edilə biləcək digər fəaliyyət göstəriciləri. Digər fəaliyyətin ölçü göstəriciləri aşağıdakılardan ibarət ola bilər:

.1 seçilmiş dövrlər üzrə meyilləri müəyyən etmək üçün donanmaya dəyən zərəre və qəza nisbətləri;

.2 saxlanılmış gəmilərin donanmanın ölçüsü ilə əlaqədar yoxlama hallarının sayı;

.3 öz səlahiyyəti əsasında verilmiş şəhadətnaməyə və ya çap olunmuş məlumatlar olan sənədlərə malik olan fiziki şəxslər tərəfindən törədilmiş səriştəsizliyin, yaxud qanun pozuntusuna dair təsdiq olunmuş halların sayı;

.4 liman dövlətinin çatışmazlıqlar haqqındakı hesabatlarına cavablar, yaxud müdaxilələr;

.5 çox ağır qəzalara müdaxilələr və onlardan öyrənilmiş dərslər;

.6 cəlb edilmiş texniki və digər resurslar;

.7 donanmada olan gəmilərin müayinələrinin, yoxlamalarının və nəzarətlərinin nəticələri;

.8 iş yerində baş verən qəzaların araşdırılması;

.9 MARPOL üzrə baş vermiş hadisələrin və qanun pozuntularının sayı, müvafiq dəyişikliklərlə; və

.10 şəhadətnamələrin, çap olunmuş məlumatlar olan sənədlərin və təsdiq edilmiş sənədlərin fəaliyyətinin dayandırılması, yaxud ləğvi.

7.4.6 nəzarət proqramında həmçinin aşağıdakılar nəzərə alınmalıdır:

.1 monitorinqin nəticələri və meylləri;

.2 prosedurlarla münasiblik;

.3 maraqlı tərəflərin ehtiyaclarını və gözləntilərini aşkara çıxarmaq;

.4 nəzarət proqramının qeydləri;

.5 alternativ, yaxud yeni audit yoxlamasının aparılması təcrübələri, yaxud monitorinq fəaliyyətləri; və

.6 eyni vəziyyətlərdə audit heyətləri arasındakı fəaliyyətlərin ardıcılığı.

7.4.7 Nəzarət proqramının təhlillərinin (baxışların) nəticələri islah və qabaqlayıcı tədbirlərə və nəzarət proqramının təkmilləşdirilməsinə səbəb ola bilər.

Əlavə 1

TANINMIŞ TƏŞKİLATIN TEXNİKİ HEYƏTİNİNİN TƏLİM HAZIRLIĞINA VƏ İXTİSASLAŞDIRILMASINA DAİR TƏLƏBLƏRİ

A1.1 Anlayışlar

A1.1.1 Yoxlama heyəti – yoxlamaları aparmaq və qanunvericiliyin tələblərinin qarşılıb-qarşılanmadığından asılı olmayaraq rəy vermək səlahiyyəti verilmiş işçi heyətidir.

A1.1.2 Planı təsdiqləyən heyət - qiymətləndirmə aparmaq və qanunvericiliyin tələblərinin qarşılıb-qarşılanmadığından asılı olmayaraq rəy vermək səlahiyyəti verilmiş işçi heyətidir.

A.1.1.3 Audit heyəti - audit yoxlamaları aparmaq və qanunvericiliyin tələblərinin qarşılıb-qarşılanmadığından asılı olmayaraq rəy vermək səlahiyyəti verilmiş işçi heyətidir.

A1.1.4 Müdavim – təlimçinin/müəllimin nəzarəti altında nəzəri və praktiki təlim hazırlığı alan şəxsdir.

A1.1.5 Təlimçi - sinif dərsləri, xüsusi seminarlar, yaxud fərdi təlim hazırlığı vasitəsilə nəzəri təlim keçmək üçün TT tərəfindən tanınmış xüsusi sahə üzrə müvafiq sahədə təcrübəsi olan, yaxud peşəkar ekspert olan, təyin edilmiş şəxsdir.

A1.1.6 Müəllim - TT-nin işçi heyəti arasında müvafiq fəaliyyət sahələrində münasib təcrübəyə və bacarığa malik olan ixtisaslaşmış və təyin edilmiş şəxsdir, belə ki, müəllim həmin sahələr üzrə onlar müdavimləri ixtisas alana kimi praktiki təlim hazırlığı ilə təmin edilməsinə kömək edir, məsləhət verir və nəzarət (rəhbərlik) edir.

A1.1.7 Texniki işçi heyəti – yoxlama heyəti kimi, yaxud planı təsdiq edən işçi heyəti kimi və ya Dəniz idarəçiliyi sistemlərinin audit heyəti kimi texniki fəaliyyəti yerinə yetirmək üçün ixtisaslaşmış işçi heyətidir.

A1.1.8 Yardımçı işçi heyəti - qanunla müəyyən edilmiş işi təsnif etməklə əlaqədar olaraq yoxlama və/yaxud planı təsdiq edən işçi heyətinə kömək edən personaldır.

A1.2 Müdavimliyə qəbul üzrə tələblər

Qanunla müəyyən edilmiş işi icra edən və ona cavabdehlik daşıyan TT-nin personalı ən azı 4.2.5-ci bölmənin 2-ci hissəsində müəyyən edilmiş tələblərə uyğun olaraq formal təhsili olmalıdır.

A1.3 Modullar

A1.3.1 TT hər bir müvafiq yoxlama növü üçün və planın təsdiqi fəaliyyəti üçün və aparılacaq audit yoxlaması üçün tələb olunan səriştə meyarlarını müəyyən edir.

A1.3.2 TT yoxlama, planın təsdiqi və dəniz idarəçiliyi sistemlərinin audit heyəti üçün müəyyən edilmiş səriştə meyarlarını qarşılamaq üçün tələb olunan zəruri nəzəri və praktiki təlim hazırlığı modullarını təyin edir. Təlim hazırlığı modulları ən azı bu sahələri əhatə etməlidir:

.1 tədris və səriştə məqsədləri;

.2 təlim hazırlığının tətbiq sahəsi; və

.3 dəyərləndirmə meyarları və tələblərin qəbul edilməsi.

A1.3.3 Təlim hazırlığı modullarını öyrənməklə müdavimlər müxtəlif növ gəmilər üçün və işlərin növləri üçün tətbiq edilən bilik və anlayışı bayraq dövlətinin, TT-nin norma və qaydalarına və beynəlxalq konvensiyaların və məcəllələrin tələblərinə uyğun olaraq əldə edir və inkişaf etdirir.

A1.4 Yoxlamayı və planı təsdiq edən işçi heyəti üçün nəzəri təlim hazırlığı

A1.4.1 Nəzəri təlim hazırlığının məqsədi qaydalarla, texniki standartlarla, yaxud qanunla müəyyən edilmiş qaydalarla və yoxlamanın, yaxud gəmilərin növünə uyğun olan və fəaliyyət sahəsi üçün yetərli olan hər hansı əlavə tələblə tanışlığı təmin etməkdən ibarətdir.

A1.4.2 Nəzəri təlim hazırlığı daxildir:

.1 nəzəri təlim hazırlığı üçün ümumi modullar; və

.2 xüsusi ixtisas üzrə nəzəri təlim hazırlığı üçün xüsusi modullar.

A1.4.3 Nəzəri təlim hazırlığı üçün ümumi modullara aşağıdakılarla əlaqədar ümumi mövzular daxildir:

.1 BDT və dəniz Administrasiyalarının fəaliyyət və funksiyaları;

.2 təsnifat cəmiyyətlərinin fəaliyyət və funksiyaları;

.3 gəmilərin təsnifatı və səyyar dəniz qazma qurğuları;

.4 kursun və qanunla müəyyən edilmiş yoxlamaların bitməsi ilə əlaqədar verilən şəhadətnamələrin və hesabatların növləri;

.5 keyfiyyətin idarə edilməsi sistemi;

.6 fərdi təhlükəsizlik qaydaları; və

.7 hüquqi və etik məsələlər.

A1.4.4 Yoxlama və planı təsdiq edən işçi heyəti üçün nəzəri təlim hazırlığının proqramları təlim hazırlığı planında sənədləşdirilir və fəaliyyət sahələrinə uyğun olaraq işlənib hazırlanır (yoxlamaların növləri, yaxud kateqoriyaları, gəmilərin növləri, korpus, mexanizmlər, elektrik qurğuları və s. kimi subyektlər).

A1.4.5 Bəzi fəaliyyət sahələri üzrə formal təhsil səviyyəsində hər hansı bir boşluq qeydə alınarsa, nəzəri təlim hazırlığının miqyası genişləndirilir.

A1.4.6 TT-yə qoşulmazdan əvvəl yoxlama, yaxud planı təsdiq edən işçi heyəti əvvəlki iş təcrübəsi üzrə müəyyən ixtisaslara yiyələndiyi halda təlim hazırlığı planı azaldıla bilər.

A1.4.7 Fərdi təlim hazırlığı planlarına əlavələr, yaxud azaldılmalar sənədləşdirilir.

A1.4.8 Fəaliyyət sahəsində hər hansı bir genişlənmə baş verərsə, təlim hazırlığı planı buna müvafiq olaraq işlənib hazırlanır və sənədləşdirilir.

A1.4.9 Nəzəri təlim hazırlığını sinif dərsləri, xüsusi seminarlar, fərdi təlim hazırlığı, fərdi maariflənmə, yaxud kompüterin köməkliyi ilə təlim hazırlığı vasitəsilə qəbul etmək mümkündür.

A1.5 Yoxlama və planı təsdiq edən işçi heyəti üçün praktiki təlim hazırlığı (hər bir şəhadətnamə üçün konkret meyarlar barəsində məlumat almaq üçün əlavə 2-yə baxın).

A1.5.1 Ümumi

Praktiki təlim hazırlığı müdavimin yoxlaması, yaxud layihənin qiymətləndirilmə işini aparmaq üçün kifayət qədər peşəkarlığa malik olduğunu təmin edir.

A1.5.2 Planı təsdiq edən işçi heyəti

A1.5.2.1 Praktiki təlim hazırlığı layihənin qiymətləndirilməsinin mürəkkəbliyinə münasib olmalı (gəmilərin texniki layihələndirilməsi, materiallar və avadanlıqlar üzrə texniki sənədləşdirmə) və müəllimin nəzarəti altında keçirilməlidir.

A1.5.2.2 Keçirilən praktiki təlim hazırlığı qeydə alınmalıdır.

A1.5.3 Yoxlama heyəti

A1.5.3.1 Praktiki təlim hazırlığı layihənin qiymətləndirilməsinin mürəkkəbliyinə münasib olmalı (yoxlamaların növləri, yaxud kateqoriyaları, gəmilərin növləri, korpus, mexanizmlər, elektrik qurğuları və s. kimi konkret subyektlər) və müəllimin nəzarəti altında keçirilməlidir.

A1.5.3.2 Konkret yoxlamaların seçilməsi veriləcək ixtisasdan/sənətdən asılıdır və ona qanunla müəyyən edilmiş aşağıdakı təsnifatda və müvafiq növdə yoxlamalar daxildir:

- .1 yeni konstruksiya;
- .2 istismarda olan gəmilər və səyyar dəniz qazma qurğuları; və
- .3 materiallar və avadanlıqlar.

A1.5.3.3 Keçirilən praktiki təlim hazırlığı qeydə alınır.

A1.5.4 Yoxlama və planı təsdiq edən işçi heyəti üçün imtahanlar və test sınaqları

A1.5.4.1 Nəzəri təlim hazırlığı vasitəsilə əldə edilmiş səriştə yazılı, yaxud şifahi imtahan, yaxud müvafiq kompüter testləri vasitəsilə əks etdirilir.

A1.5.4.2 İmtahanlar və test sınaqları müdavimin müvafiq şəkildə iştirak etdiyi modullar toplusunu əhatə edir.

A1.5.4.3 Praktiki təlim hazırlığı vasitəsilə əldə edilən səriştə aşağıdakılar tərəfindən əks etdirilir:

.1 sürveyer – bu ixtisas sürveyer səriştə ilə əlaqədar yoxlama dərslərini müvəffəqiyyətlə, müəllim nəzarəti altında bitirən sürveyerə verilir. Sürveyerin başa düşmə səviyyəsini təsdiq etmək üçün onun müəllim tərəfindən zəruri hesab edilən əlaqədar texniki suallara cavab vermək tələb olunur. Müəllimin təhlilinin nəticələri müvafiq təlim hazırlığı qeydinə daxil edilir; və

.2 planı təsdiq edən işçi heyətinin üzvü – bu ixtisas müvafiq təsnifat normaları və qanunla müəyyən edilmiş qaydalar qarşılığında müəllim tərəfindən işçi heyətinin işinin təhlili vasitəsilə təsdiq edilmiş cizgilərin qiymətləndirilməsi üzrə dərsləri müvəffəqiyyətlə bitirən işçi heyətin üzvünə verilir. Müəllimin təhlilinin nəticələri müvafiq təlim hazırlığı üzrə qeydə daxil edilir.

A1.5.4.4 Səriştəli şəxs nəzəri təlim hazırlığına dair imtahanları verir, yaxud praktiki səriştənin iştirakçısı olur.

A1.5.4.5 İmtahanlar və test sınaqları zamanı müdavim tərəfindən müvafiq işçi sənədlərinin istifadəsinə (qaydalar, konvensiyalar, yoxlama (nəzarət) siyahıları, və s.) icazə verilmiş hesab edilir.

A1.5.5 Audit heyəti

A1.5.5.1 Nəzəri təlim hazırlığı

A1.5.5.1.1 Nəzəri təlim hazırlığı aşağıdakı məsələlərə ünvanlanmalıdır:

.1 audit yoxlamasının aparılmasına dair idarəetmə sistemlərinin prinsipləri və təcrübəsi;

.2 Əmniyyətli İdarəetmə üzrə Beynəlxalq (İSM) Məcəllənin tələbləri və onun şərh və tətbiqi;

.3 BDT, bayraq dövlətləri, təsnifat cəmiyyətləri və dənizçilik sənayesi təşkilatı tərəfindən tövsiyə edilən məcburi norma və qaydalar və tətbiq edilən məcəllələr, təlimatlar və standartlar; və

.4 əsas gəmiçilik fəaliyyətləri, o cümlədən, fəvqəladə hallara hazırlıq və cavab tədbirləri. Daxil edilməsi zəruri olan hər bir mövzuya sərf edilən vaxt və təfərrüat səviyyəsi müdavimlərin ixtisaslarından və təcrübələrindən, hər bir fənn üzrə onların mövcud səriştəsindən və keçiriləcək audit dərslərinin sayından asılıdır.

A1.5.5.1.2 Təlim hazırlığı öz quruluşuna görə modul tipli ola bilər, belə ki, burada nəzəri təlim hazırlığının keçirildiyi dövr 12 aydan artıq olmalı deyil.

A1.5.5.1.3 Münasib olduqda, bəzi elementləri məsafədən tədris və e-tədris kimi üsullardan istifadə etməklə tədris etmək olar. Halbuki, müzakirəyə və debata imkan yaratmaq və namizədlərə təlimçinin təcrübəsindən yararlanmaq imkanı vermək məqsədilə cəmi nəzəri təlim hazırlığı günlərinin ən azı əlli faizi sinifdə keçirilməlidir.

A1.5.5.2 İmtahan

A1.5.5.2.1 Əgər təlim hazırlığı vahid təlim hazırlığı kursunda keçirilməsə, tədris məqsədlərinin təsdiqi hər bir nəzəri təlim hazırlığının sonunda, yaxud hər bir modulun sonunda yazılı imtahan vasitəsilə nümayiş etdirilir.

A1.5.5.2.2 Əgər müdavim yazılı imtahandan, yaxud onun hər hansı bir hissəsindən keçə bilməzsə, tək bir cəhdə icazə verilir. Bu cəhdi keçə bilməyən namizəddən imtahanda digər cəhdi göstərməyə icazə verməzdən əvvəl müvafiq nəzəri təlim hazırlığını keçmək tələb olunur.

A1.5.5.2.3 Yazılı imtihanı keçən nümayəndəyə onun səriştəsini təsdiq edən şəhadətnamə, yaxud arayış verilir və həmin sənədlərdə müvafiq təlim kursunun tarixləri qeyd olunur.

A1.5.5.3 Praktiki təlim hazırlığı

A1.5.5.3.1 İSM audit yoxlamalarını aparmaq icazəsi verilmiş şəxs TT tərəfindən müəyyən edilmiş nəzarət altında minimum sayda audit dərsləri keçməlidir.

A1.5.5.3.2 TT tələb olunan səriştəyə nail olduğunu təmin və nümayiş etdirmək üçün prosedurları müəyyən etməlidir.

A1.6 Sənət (ixtisas)

A1.6.1 Nəzəri və praktiki təlim hazırlığını müsbət nəticələrlə bitirdikdən sonra müdavimə müstəqil şəkildə işləmək üçün münasib səlahiyyətlər verilir. Yerinə yetirmək üçün ixtisaslaş verilməmiş fəaliyyətlər (yoxlamaların növləri, konstruksiyanın təsdiq növləri və s.) müəyyən edilir.

A1.6.2 İxtisasların verilməsi üçün TT tərəfindən qəbul edilmiş meyarlar keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminə dair münasib sənədlər vasitəsilə rəsmiləşdirilir.

A1.7 Təlim hazırlığının effektivliyinin qiymətləndirilməsi

A1.7.1 Təlim hazırlığının effektivliyinin qiymətləndirilməsi metodlarına TT-nin sistemində müvafiq olaraq mütəmadi şəkildə monitoring, test sınağı, və s., daxil edilə bilər.

A1.7.2 Təlim hazırlığı effektivliyi qiymətləndirilməsi üçün TT tərəfindən qəbul edilmiş meyarlar TT-nin keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminə dair müvafiq sənədlər vasitəsilə rəsmiləşdirilir.

A1.7.3 Təlim hazırlığı effektivliyi qiymətləndirməsinə dair sübut təqdim edilir.

A1.8 İxtisasartırma

A1.8.1 İxtisasın artırılması, yaxud yenilənməsi üçün TT tərəfindən qəbul edilmiş meyarlar TT-nin keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminə dair müvafiq sənədlər vasitəsilə rəsmiləşdirilir.

A1.8.2 İxtisasların yenilənməsi aşağıdakı metodlar vasitəsilə icra edilə bilər:

- .1 fərdi təhsil (yarım olmadan təhsil);
- .2 TT-nin yerli ofislərində və/yaxud əsas ofislərində təşkil edilən müxtəlif kurslar və seminarlar;
- .3 TT-nin normalar, yaxud beynəlxalq konvensiyalarında, məcəllələrdə, və s.-də mühüm dəyişikliklər baş verdiyi hallarda təxirəsalınmaz texniki seminarlar (tələb olunarsa, imtahan ilə); və
- .4 bəzi fəaliyyət sahələrində konkret işlər, yaxud yoxlama növü üzrə xüsusi təlim hazırlığı (fəaliyyətin monitoringi üzrə, yaxud praktiki təcrübənin uzun müddət olmamağı səbəbinə görə təyin edilir).

A1.8.3 Bu meyarlara uyğun olan ixtisasartırma fəaliyyətin illik təhlili zamanı yoxlanılır.

A1.9 Fəaliyyətin monitorinqi

A1.9.1 Məqsəd

Fəaliyyətin monitorinqinin aşağıdakı məqsədləri var:

- .1 TT-nin siyasətləri və təcrübələrinə uyğun olaraq fiziki şəxslərin səriştəli olub-olmadığını və onlara icazə verilmiş işləri və həvalə edilmiş tapşırıqları müstəqil şəkildə yerinə yetirmək bacarığına malik olub-olmadığını müəyyən etmək;
- .2 bütün təşkilat boyunca texniki xidmətlərin tənzimlənməsində davamlı təkmilləşdirmə ehtiyaclarını müəyyən etmək; və
- .3 işçi heyəti üçün təmin edilmiş proseslərin və/yaxud alətlərin istiqamətləndirilməsi zamanı təkmilləşdirici ehtiyacları müəyyən etmək.

A1.9.2 Monitorinq

A1.9.2.1 Qərargahlar, bölgə, yaxud yerli idarələrdə fəaliyyətin monitorinqi başladıla bilər. O, monitorinqi aparılan yoxlama, yaxud audit sahəsində ixtisaslaşmış şəxslər tərəfindən yerinə yetirilir.

A1.9.2.2 Hər bir yoxlamada, yaxud audit işində iştirak edən hər bir sürveyerin gördüyü işin monitorinqi ən azı hər iki təqvim ilində bir dəfə aparılır. Əgər hər hansı şəxs yoxlama və audit işlərinin ikisini də bir yerdə apararsa, onların hər iki əmək fəaliyyətlərinin monitorinqi ən azı hər iki təqvim ilində bir dəfə aparılır. İxtisaslaşmış sürveyer üçün yalnız bir növdə yoxlamanın və ixtisaslaşmış auditor üçün bir növdə auditin iki illik dövr üzrə monitorinqini həyata keçirmək zəruridir. planın təsdiqini icra edən şəxslərin monitorinqi ən azı hər iki təqvim ilində bir dəfə aparılır.

A1.9.2.3 monitorinqin ardınca monitorinqi aparın sürveyer, yaxud auditor fəaliyyət barədə məruzə edir.

A1.9.2.4 Əgər hər hansı bir şərh zəruri olarsa, yaxud faktlar əldə edilmiş olarsa, onlar barəsində məlumat təhlil və islah tədbirləri məqsədilə hesabatla (akta) daxil edilir.

A1.9.3 Metod

A1.9.3.1 Fəaliyyətin monitorinqini aparmaq icazəsi verilmiş personal tərəfindən fəaliyyətin monitorinqi aparılır.

A1.9.3.2 Fəaliyyətin monitorinqi zamanı şahid qismində iştirak etmək zəruri olan fəaliyyətlə əlaqədar hazırlığa proseslər ilə, tələblər ilə və alətlər ilə (məsələn, proqram təminatı) tanışlıq daxildir.

A1.9.3.3 Monitorinq prosesinə fiziki şəxsin işi ilə əlaqədar müvafiq fəaliyyət məlumatlarının təhlili daxildir. Buna daxil ola bilər: hesabat və şəhadətnamənin doğruluğu, görüşün məqsədləri, daxil olmuş şikayətlər, liman dövlətinin nəzarət məntəqəsində saxlanılmaya dair rəyi.

A1.9.3.4 Monitorinq üçün seçilmiş yoxlama, audit, yaxud planın təsdiqi fəaliyyətinin miqyası elə genişləndirilməlidir ki, sözügedən fəaliyyətlərdə iştirak edən zaman maksimum diapazonda fəaliyyətin və ixtisasların monitorinqini həyata keçirmək mümkün olsun.

A1.9.3.5 Monitorinqə fiziki şəxsin qiymətləndirilməsi (lakin, bununla məhdudlaşmır) daxildir:

- .1 fərdi təhlükəsizlik haqqında maarifləndirmə;
- .2 müvafiq tələblərin dərk edilməsi və tətbiqi;
- .3 texniki bacarıqlar;
- .4 əlaqədar tələblərin başa düşülməsi; və
- .5 hesabat və məlumatlandırma standartları.

A1.9.4 Hesabatın (məruzə) verilməsi

Monitorinqin ardında aşağıdakılarla əlaqədar olaraq yekun nəticələr üzrə hesabat tərtib olunur:

- .1 qiymətləndirilmiş fiziki şəxslərə yerinə yetirmək üçün icazə verilmiş və həvalə edilmiş tapşırıqları icra etmək qabiliyyətini müəyyən etmək (o cümlədən, xüsusilə, müsbət cəhətlər);
- .2 hər hansı təkmilləşdirici sahələr; və
- .3 hər hansı tövsiyə edilən təlim hazırlığı tələbləri.

A1.9.6 Həyata keçirilmə

TT aşağıdakıları icra edir:

- .1 fəaliyyətin monitorinqi metodologiyasını, o cümlədən, onun məruzə edilmə üsulunu sənədləşdirir;

- .2 fəaliyyətin monitorinqi üçün səlahiyyətin necə əldə olunduğunu sənədləşdirir;
- .3 fəaliyyətin monitorinqinə dair zaman profilinin artıb-artmadığına dair son nəticələri və tədbirləri sənədləşdirir;
- .4 müəyyən edilmiş dövr üzrə bütün müvafiq işçilərin monitorinqinin aparıldığını əks etdirmək üçün qeydlər aparır; və
- .5 fəaliyyətin monitorinqinin təhlili vasitəsilə bütün təşkilat üzrə texniki fəaliyyət səviyyəsini və mümkün təkmilləşdirici fəaliyyətlərin təsirini əks etdirmək üçün qeydlər aparır.

A1.10 Yardımçı işçi heyətinin təlim hazırlığı

Yardımçı işçi heyətinin təlim hazırlığı və/yaxud nəzarət onlara icra məqsədilə icazə ilə həvalə edilmiş tapşırıqlara münasib olmalıdır.

A1.11 Qeydlər

Hər bir sürveyer/planı təsdiq edən işçi heyətinin üzvü üçün qeydlər aparılır və həmin qeydlərdə göstərilir:

- .1 formal təhsil haqqında məlumat;
- .2 TT-yə qoşulmadan öncə peşəkar təcrübə;
- .3 nəzəri təlim hazırlığını başa çatdırmaq haqqında sübut;
- .4 praktiki təlim hazırlığını başa çatdırmaq haqqında sübut;
- .5 imtahanlar və test sınaqları haqqında sübut;
- .6 TT-də işlədiyi müddətdə peşəkar təcrübə; və
- .7 biliklərinin dövrü şəkildə yenilənməsi.

Əlavə 2

BAYRAQ DÖVLƏTLƏRİNİN ADINDAN FƏALİYYƏT GÖSTƏRƏN TANINMIŞ TƏŞKİLATLARIN YOXLAMA VƏ ŞƏHADƏTNAMƏRİN VERİLMƏSİ FUNKSİYALARINA DAİR SPESİFİKASİYALAR

A2.1 TƏTBİQ DAİRƏSİ

A2.1.1 Bu sənəddə beynəlxalq şəhadətnamələrin verilməsi ilə əlaqədar yoxlama funksiyalarını yerinə yetirməklə bağlı bayraq dövlətinin adından qanunla müəyyən edilmiş işi icra etmək qabiliyyətinə malik tanınmış təşkilatlar üçün minimum texniki şərtlər yer alır.

A2.1.2 Aşağıda təsvir edilən sistemin prinsipi şəhadətnamənin verilməsi və yoxlamaya dair hər bir funksiya üçün müvafiq modulların seçilməsi məqsədilə müxtəlif ibtidai modullar üzrə tələb olunan spesifikasiyalara bölməkdən ibarətdir.

A2.2 İBTİDAİ MODULLARLA ƏHATƏ OLUNAN MARAQ SAHƏLƏRİ

- .1 İdarəetmə
- .2 texniki qiymətləndirmə
- .3 yoxlamalar
- .4 ixtisaslar və təlim hazırlığı.

A2.2.1 İdarəetmə

Modul 1A: İdarəetmə funksiyaları

TT-nin rəhbərliyinin həvalə edilmiş tapşırıqlara müvafiq olaraq tələblərə uyğunluğu yoxlamaq məqsədilə yoxlama və şəhadətnamənin verilməsi funksiyalarını təşkil etmək, idarə etmək və nəzarət etmək səriştesi və bacarığı olmalıdır.

.1 adekvat sayda səriştəli nəzarətçi, texniki qiymətləndirmə və yoxlama personalına malik olmaq;

.2 münasib prosedurların və göstərişlərin işlənilib hazırlanması və davam etdirilməsi;

.3 müvafiq sənədlərin şərhə haqqında yenilənmiş sənədin təmin edilməsini nəzərdə tutmaq;

.4 sahə işçilərinə texniki və inzibati dəstək göstərmək; və

.5 müayinə (yoxlama) aktlarının təhlilinin (baxışının) və təcrübəli rəyin verilməsinin nəzərdə tutulması.

A2.2.2 Texniki qiymətləndirmə

Modul 2A: Gövdənin (korporun) quruluşu

TT aşağıdakı texniki dəyərləndirmələrin və/yaxud hesablamaların yerinə yetirilməsi üçün münasib səriştəyə, bacarığa və potensiala malik olmalıdır:

.1 gəminin ümumi uzunluğu üzrə davamlılığı;

.2 yerli konstruksiya elementləri, məsələn, lövhələr və bərkidici dirəklər;

.3 quruluşun gərilməsi, yorğunluğu və əyilmə üzrə təhlilləri; və

.4 layihələndirmə, inşaat və təhlükəsizlik üzrə müvafiq normalara və konvensiyanın tələblərinə cavab verən materiallar, qaynaq və materialların birləşdirilməsi üçün digər müvafiq metodlar.

Modul 2B: Maşın sistemləri

TT layihələndirmə, inşaat və təhlükəsizlik üzrə müvafiq normalara və konvensiyanın tələblərinə cavab verən aşağıdakı texniki dəyərləndirmələrin və/yaxud hesablamaların yerinə yetirilməsi üçün münasib səriştəyə, bacarığa və potensiala malik olmalıdır:

.1 mühərrik, köməkçi mühərrik və sükan ötürücüsü;

- .2 boru xətləri; və
- .3 elektrik və avtomat sistemləri,

Modul 2C: Arakəsmə və sabitlik

TT aşağıdakı texniki dəyərləndirmələrin və/yaxud hesablamaların yerinə yetirilməsi üçün münasib səriştəyə, bacarığa və potensiala malik olmalıdır:

- .1 zədəsiz və zədəli vəziyyətdə sabitlik;
- .2 yana əyilmə testinin qiymətləndirilməsi;
- .3 bərk hissəciklərin miqdarının sabitliyi; və
- .4 sukeçirməzlik və sukeçirməzlik əmsalının doğruluğu.

Modul 2D: Yük markası

TT aşağıdakı texniki dəyərləndirmələrin və/yaxud hesablamaların yerinə yetirilməsi üçün münasib səriştəyə, bacarığa və potensiala malik olmalıdır:

- .1 suüzəri bortun hesablanması; və
- .2 suüzəri bortun təyin edilmə şərtləri.

Modul 2E: Tonnajın ölçülməsi (tutum)

TT tutumun (tonnajın) hesablanması ilə əlaqədar aşağıdakı texniki dəyərləndirmələrin və/yaxud hesablamaların yerinə yetirilməsi üçün münasib səriştəyə, bacarığa və potensiala malik olmalıdır.

Modul 2F: Strukturun yanğından mühafizəsi

TT aşağıdakı texniki dəyərləndirmələrin və/yaxud hesablamaların yerinə yetirilməsi üçün münasib səriştəyə, bacarığa və potensiala malik olmalıdır:

- .1 strukturun yanğından mühafizəsi və yanğının ram edilməsi (təcrid edilməsi);

.2 tezalısan materialların istifadəsi;

.3 xaricə çıxış vasitələri; və

.4 havalandırma sistemləri.

Modul 2G: Təhlükəsizlik avadanlıqları

TT aşağıdakı texniki dəyərləndirmələrin və/yaxud hesablamaların yerinə yetirilməsi üçün münasib səriştəyə, bacarığa və potensiala malik olmalıdır:

.1 xilasetmə ləvazimatları və tədbirləri (qurğuları);

.2 naviqasiya avadanlıqları;

.3 yanğın aşkarlayıcı və yanğın xəbərdarlığı sistemləri və avadanlıqları;

.4 odsöndürücü sistem və avadanlıqlar;

.5 yanğına nəzarət planları;

.6 losman pilləkənləri və losman qaldırıcı mexanizmləri;

.7 işıqlar, nişanlar (fiqurlar) və səs siqnalları; və

.8 təsirsiz qaz sistemləri.

Modul 2H: Neftlə ətraf mühitin çirklənməsinin qarşısının alınması

TT aşağıdakı texniki dəyərləndirmələrin və/yaxud hesablamaların yerinə yetirilməsi üçün münasib səriştəyə, bacarığa və potensiala malik olmalıdır:

.1 neftin xaric olmasına monitoring və nəzarət;

.2 neft və ballast suyunun təcrid edilməsi (seqreqasiyası);

.3 xam neftin yuyulub təmizlənməsi;

.4 təcrid edilmiş ballast otaqlarının mühafizə məkanı;

.5 boru xətləri, boru və xaricetmə avadanlıqları; və

.6 tərsənənin neftlə çirklənmə əleyhinə fəvqəladə hallar planları (SOPEP-lər).

Modul 2I: NLS ətraf mühitin çirklənməsinin qarşısının alınması

TT aşağıdakı texniki dəyərləndirmələrin və/yaxud hesablamaların yerinə yetirilməsi üçün münasib səriştəyə, bacarığa və potensiala malik olmalıdır:

- .1 gəminin daşıya biləcəyi maddələrin siyahısı;
- .2 nasoslama sistemi;
- .3 təmizləyici nasos sistemi;
- .4 tank yuyucu sistemi və avadanlıqları; və
- .5 sualtı xaricetmə qurğuları.

Modul 2J: Radio

TT aşağıdakı texniki dəyərləndirmələri aparmaq üçün münasib səriştəyə, bacarığa və potensiala malik olmalıdır:

- .1 radio-telefon;
- .2 radio-teleqraf; və
- .3 GMDSS.

Alternativ olaraq, təsis edilmiş və sənədləşdirilmiş proqrama müvafiq olaraq TT tərəfindən təsdiq edilmiş və monitorinqi aparılmış radio qurğularının yoxlanması (müayinəsi) üzrə peşəkar xidmət şirkəti bu xidmətləri yerinə yetirə bilər. Bu proqrama şirkətlərin və radiotexniklərin təmin etdikləri konkret tələblərin anlayışını daxil etmək olar.

Modul 2K: Kimyəvi maddələrin qalama (tökmə) şəklində daşınması

TT aşağıdakı texniki dəyərləndirmələrin və/yaxud hesablamaların yerinə yetirilməsi üçün münasib səriştəyə, bacarığa və potensiala malik olmalıdır:

- .1 gəmi qurğuları və gəmini xilasetmə potensialı;
- .2 yükün hasarlanması və konstruksiya materialı;
- .3 yükün temperaturuna nəzarət və yükün ötürülməsi;

.4 yük tankının ventilyasiya sistemləri və ətraf mühitə nəzarət;

.5 fərdi mühafizə; istismar tələblər; və

.6 gəminin daşıya biləcəyi kimyəvi maddələrin siyahısı.

Modul 2L: Maye qazların tökmə (qalama) üsulu ilə daşınması

TT aşağıdakı texniki dəyərləndirmələrin və/yaxud hesablamaların yerinə yetirilməsi üçün münasib səriştəyə, bacarığa və potensiala malik olmalıdır:

.1 gəmi qurğuları və gəmini xilasetmə potensialı;

.2 yükün hasarlanması və konstruksiya materialı;

.3 təzyiqli daşıyıcı qurğuları və maye, buxar və təzyiqli boru sistemlərinin emalı;

.4 yük tankının ventilyasiya sistemləri və ətraf mühitə nəzarət;

.5 fərdi mühafizə;

.6 yükədən yanacaq kimi istifadə; və

.7 istismar tələbləri.

A2.2.3 Yoxlamalar

Modul 3A: Yoxlama funksiyaları

TT-nin daxili keyfiyyətin idarə edilməsi sistemi üzrə nəzarət edilən şərtlər əsasında tələb edilən yoxlamaları yerinə yetirmək üçün TT münasib səriştəyə, bacarığa və potensiala malik olmalı və tələb edildikdə, adekvat coğrafi şəkildə əhatə etmə və yerli təmsilçiliyi həyata keçirmək imkanına malik olmalıdır. İşçi heyəti tərəfindən görüləcək işlər Təşkilat tərəfindən işlənib hazırlanmış münasib yoxlama təlimatlarının müvafiq bölmələrində təsvir edilib.

A2.2.4 İxtisaslar və təlim hazırlığı

Modul 4A: Ümumi ixtisaslar

Qanunla müəyyən edilmiş işləri yerinə yetirən və həmin işlərə cavabdehlik daşıyan TT ən azı 4.2.5 bölməsinin 2-ci hissəsində müəyyən edilmiş tələbləri

qarşılmalıdır.

Modul 4B: Radio yoxlama üzrə ixtisaslar

TT tərəfindən təsdiq edilmiş və monitorinqi aparılmış radio qurğularının yoxlanması (müayinəsi) üzrə peşəkar xidmət şirkəti bu xidmətləri yerinə yetirə bilər. Bu proqrama şirkətlərin və radiotexniklərin təmin etdikləri konkret tələblərin anlayışını daxil etmək olar, o cümlədən, daxili auditoriya üçün ölçülmüş təlim hazırlığına ən azı aşağıdakılar daxildir:

- .1 radio-telefon;
- .2 radio-teleqraf; və
- .3 GMDSS-lər.
- .4 ilkin və şəhadətnamənin yenilənməsi üçün yoxlamalar.

Yoxlamaları aparan radiotexniklər müvafiq texniki məktəbdən ən azı bir il təhsil almış olmalı, işəgötürən tərəfindən daxili auditoriya üçün ölçülmüş təlim hazırlığını keçməli və ən azı bir il radiotexnik köməkçisi kimi təcrübə keçməlidir. TT-nin eksklüziv radio sürveyləri üçün yuxarıdakı tələblərə bərabər səviyyəli tələblər tətbiq edilə bilər.

A2.3 MÜXTƏLİF ŞƏHADƏTNAMƏLƏRDƏN İRƏLİ GƏLƏN TEXNİKİ ŞƏRTLƏR (SPESİFİKASİYALAR)

A2.3.1 Sərnişin gəmisinin təhlükəsizliyi haqqında şəhadətnamə

İlkin şəhadətnamənin verilməsi, şəhadətnamənin yenilənməsi üçün yoxlama

A2.3.1.1 1A, 2A, 2B, 2C, 2D, 2F, 2G, 2J, 3A, 4A və 4B sayılı modullar tətbiq edilir.

A2.3.1.2 Bu şəhadətnamənin verilməsi məqsədilə texniki qiymətləndirmə və yardımçı heyət (TY) və sahə sürveyləri (SS) üçün sistem müvafiq olaraq aşağıdakı məqsədlər üzrə praktik təlimi əhatə etməlidir:

- .1 TY: SOLAS 74, müvafiq dəyişikliklərlə.
- .2 SS: SOLAS 74, müvafiq dəyişikliklərlə:

.1 ilkin yoxlama, hesabat və şəhadətnamənin verilməsi; və

.2 şəhadətnamənin yenilənməsi üçün yoxlama, hesabat və şəhadətnamənin verilməsi.

A2.3.2 Yük gəmisinin quruluşu üzrə təhlükəsizliyi haqqında şəhadətnamə

İlkin şəhadətnamənin verilməsi, illik/aralıq, şəhadətnamənin yenilənməsi üçün yoxlamalar

A2.3.2.1 1A, 2A, 2B, 2C, 2F, 3A və 4A sayılı modullar tətbiq edilir.

A2.3.2.2 Bu şəhadətnamənin verilməsi məqsədilə texniki qiymətləndirmə və yardımçı heyət (TY) və sahə sürveyerləri (SS) üçün sistem müvafiq olaraq aşağıdakı məqsədlər üzrə praktik təlimi əhatə etməlidir:

.1 TY: SOLAS 74; II-1, II-2 və XII fəsillər hər hansı dəyişikliklərlə və münasib təsnifat qaydaları ilə.

.2 SS: Müvafiq texniki yoxlamalar (təsnifat yoxlamaları, yaxud analoji), yeni inşa edilən:

.1 korpusun quruluşu və avadanlıqlar; və

.2 mexanizm və sistemlərin quraşdırılması və test sınağından keçirilməsi.

.3 SS: Müvafiq texniki yoxlamalar (təsnifat yoxlamaları, yaxud analoji), istismarda olan gəmilər:

.1 illik/aralıq yoxlama;

.2 şəhadətnamənin yenilənməsi üçün yoxlama; və

.3 dib hissəsinin yoxlanılması.

.4 SS: SOLAS 74; II-1, II-2 və XII fəsillər, müvafiq dəyişikliklərlə:

.1 ilkin yoxlama, hesabat, şəhadətnamənin verilməsi;

.2 illik/aralıq yoxlama və hesabat; və

.3 şəhadətnamənin yenilənməsi üçün yoxlama, hesabat və şəhadətnamənin verilməsi.

A2.3.3 Yük gəmisinin avadanlıq üzrə təhlükəsizliyi haqqında şəhadətnamə

İlkin şəhadətnamənin verilməsi, illik, dövri, şəhadətnamənin yenilənməsi üçün yoxlamalar

A2.3.3.1 1A, 2G, 3A və 4A sayılı modullar tətbiq edilir.

A2.3.3.2 Bu şəhadətnamənin verilməsi məqsədilə texniki qiymətləndirmə və yardımçı heyət (TY) və sahə sürveyerləri (SS) üçün sistem müvafiq olaraq aşağıdakı məqsədlər üzrə praktik təlimi əhatə etməlidir:

.1 TY: SOLAS 74; II-1, II-2, III və V fəsillər, COLREG 72-nin müvafiq dəyişikliklərlə və tətbiq edilən cəhətləri.

.2 SS: SOLAS 74; II-1, II-2, III və V fəsillər, COLREG 72-nin müvafiq dəyişikliklərlə və tətbiq edilən cəhətləri.

.1 ilkin yoxlama, hesabat və şəhadətnamənin verilməsi;

.2 illik/dövri yoxlama və hesabat; və

.3 şəhadətnamənin yenilənməsi üçün yoxlama, hesabat və şəhadətnamənin verilməsi.

A2.3.5 Əmniyyətli İdarəetmə üzrə Beynəlxalq Məcəlləyə müvafiq şəhadətnamənin verilməsi

İlkin şəhadətnamənin verilməsi, illik/aralıq təsdiqlənmələr, şəhadətnamənin yenilənməsi üçün yoxlama

A2.3.5.1 2E (tonnaj)-dən başqa modulların hamısı şirkətin əmniyyətli idarəetmə sistemini və gəmilərinin cavab verməli olduğu məcburi norma və qaydaları müəyyən etmək və dəyərləndirmək üçün TT-nin bacarığı ilə əlaqədar hallarda tətbiq edilir.

A2.3.5.2 Bu şəhadətnamənin verilməsi üçün sistem Administrasiyalar tərəfindən İSM məcəlləsinin iclasçıları üçün təlimatlarda yer almış Əmniyyətli İdarəetmə üzrə Beynəlxalq (İSM) Məcəllənin ixtisasartırma və təlim hazırlığı tələblərinə cavab verməlidir

A2.3.6 Beynəlxalq yük markası haqqında şəhadətnamə

İlkin şəhadətnamənin verilməsi, illik, şəhadətnamənin yenilənməsi üçün yoxlamalar

A2.3.6.1 1A, 2A, 2C, 2D, 3A və 4A sayılı modullar tətbiq edilir.

A2.3.6.2 Bu şəhadətnamənin verilməsi məqsədilə texniki qiymətləndirmə və yardımçı heyət (TY) və sahə sürveyerləri (SS) üçün sistem müvafiq olaraq aşağıdakı məqsədlər üzrə praktik təlimi əhatə etməlidir:

.1 TY: İLLC 1966-yə uyğun olaraq bütün tapşırıq şərtləri altında suüzəri bortun hesablanması və cizgilərin təsdiqi

.2 SS: Müvafiq texniki yoxlamalar (təsnifat yoxlamaları, yaxud analoji), yeni inşa edilən:

.1 korpusun quruluşunun yoxlanması;

.2 korpusdakı dəliklər və bağlayıcı ləvazimatlar (qurğular); və

.3 sabitlik/yana əyilmə testi.

.3 SS: Müvafiq texniki yoxlamalar (təsnifat yoxlamaları, yaxud analoji), istismarda olan gəmilər:

.1 illik yoxlama;

.2 şəhadətnamənin yenilənməsi üçün yoxlama; və

.3 dib hissəsinin yoxlanması.

.4 SS: Yük markası üçün ölçü/ilkin müayinə (yoxlama) aktı.

.5 SS: Tapşırıq üçün şərtlər/ilkin müayinə (yoxlama) aktı.

.6 SS: Yük markası nişanının təsdiqlənməsi/ilkin müayinə (yoxlama) aktı.

.7 SS: Yük markası üzrə illik yoxlama.

.8 SS: Yük markası şəhadətnamənin yenilənməsi üçün yoxlama, hesabat və şəhadətnamənin verilməsi.

A2.3.7 Ətraf mühitin neftlə çirklənmənin qarşısının alınması haqqında beynəlxalq şəhadətnamə

İlkin şəhadətnamənin verilməsi, illik, aralıq, şəhadətnamənin yenilənməsi üçün yoxlamalar

A2.3.7.1 1A, 2A, 2B, 2C, 2H, 3A və 4A sayılı modullar tətbiq edilir.

A2.3.7.2 Bu şəhadətnamənin verilməsi məqsədilə texniki qiymətləndirmə və yardımçı heyət (TY) və sahə sürveyerləri (SS) üçün sistem müvafiq olaraq aşağıdakı məqsədlər üzrə praktik təlimi əhatə etməlidir:

.1 TY: Cizgilərin və təlimatnamələrin təsdiq edilməsi (MARPOL, Əlavə I-ə müvafiq olaraq).

.2 SS: MARPOL, Əlavə I, müvafiq dəyişikliklərlə:

.1 ilkin yoxlama, hesabat və şəhadətnamənin verilməsi;

.2 illik/aralıq yoxlama və hesabat; və

.3 şəhadətnamənin yenilənməsi üçün yoxlama, hesabat və şəhadətnamənin verilməsi.

A2.3.8 Maye halında olan zərərli maddələrin tökmə üsulu ilə daşınması üçün çirkəndirmənin qarşısının alınması haqqında beynəlxalq şəhadətnamə

İlkin şəhadətnamənin verilməsi, illik, aralıq, şəhadətnamənin yenilənməsi üçün yoxlamalar

A2.3.8.1 1A, 2A, 2B, 2C, 2I, 3A və 4A sayılı modullar tətbiq edilir.

A2.3.8.2 Bu şəhadətnamənin verilməsi məqsədlə texniki qiymətləndirmə və yardımçı heyət (TY) və sahə sürveyərləri (SS) üçün sistem müvafiq olaraq aşağıdakı məqsədlər üzrə praktik təlimi əhatə etməlidir:

.1 TY: Cizgilərin və təlimatnamələrin təsdiq edilməsi müvafiq olaraq MARPOL, Əlavə II və münasib məcəllələr.

.2 SS: MARPOL, Əlavə II və münasib məcəllələr:

.1 ilkin yoxlama, hesabat və şəhadətnamənin verilməsi;

.2 illik/aralıq yoxlama və hesabat; və

.3 şəhadətnamənin yenilənməsi üçün yoxlama, hesabat və şəhadətnamənin verilməsi.

A2.3.9 Təhlükəli kimyəvi maddələrin tökmə üsulu ilə daşınması üçün yararlılıq haqqında beynəlxalq şəhadətnamə

İlkin şəhadətnamənin verilməsi, illik, aralıq, şəhadətnamənin yenilənməsi üçün yoxlamalar

A2.3.9.1 1A, 2A, 2B, 2C, 2K, 3A və 4A sayılı modullar tətbiq edilir.

A2.3.9.2 Bu şəhadətnamənin verilməsi məqsədlə texniki qiymətləndirmə və yardımçı heyət (TY) və sahə sürveyərləri (SS) üçün sistem müvafiq olaraq aşağıdakı məqsədlər üzrə praktik təlimi əhatə etməlidir:

.1 TY: Cizgilərin və təlimatnamələrin təsdiq edilməsi Təhlükəli kimyəvi yükləri qalama şəklində daşıyan gəmilərin konstruksiya və avadanlıqları haqqında Beynəlxalq Məcəlləyə (İSB Məcəlləsi) müvafiq olaraq həyata keçirilir.

.2 SS: İBC Məcəlləsi:

.1 ilkin yoxlama, hesabat və şəhadətnamənin verilməsi;

.2 illik/aralıq yoxlama və hesabat; və

.3 şəhadətnamənin yenilənməsi üçün yoxlama, hesabat və şəhadətnamənin verilməsi.

A2.3.10 Maye qazların tökmə üsulu ilə daşınması üçün yararlılıq haqqında beynəlxalq şəhadətnamə

İlkin şəhadətnamənin verilməsi, illik, aralıq, şəhadətnamənin yenilənməsi üçün yoxlamalar

A2.3.10.1 1A, 2A, 2B, 2C, 2L, 3A və 4A sayılı modullar tətbiq edilir.

A2.3.10.2 Bu şəhadətnamənin verilməsi məqsədilə texniki qiymətləndirmə və yardımçı heyət (TY) və sahə sürveyerləri (SS) üçün sistem müvafiq olaraq aşağıdakı məqsədlər üzrə praktik təlimi əhatə etməlidir:

.1 TY: Cizgilərin və təlimatnamələrin təsdiq edilməsi Maye qazları qalama şəklində daşıyan gəmilərin inşası və avadanlıqlarına dair Beynəlxalq Məcəlləyə (İGC Məcəlləsi) müvafiq olaraq həyata keçirilir.

.2 SS: İGC Məcəlləsi:

.1 ilkin yoxlama, hesabat və şəhadətnamənin verilməsi;

.2 illik/aralıq yoxlama və hesabat; və

.3 şəhadətnamənin yenilənməsi üçün yoxlama, hesabat və şəhadətnamənin verilməsi.

A2.3.11 Gəmilərin tonnajının ölçülməsi haqqında beynəlxalq şəhadətnamə (1969)

İlkin şəhadətnamənin verilməsi

A2.3.11.1 1A, 2E və 4A sayılı modullar tətbiq edilir.

A2.3.11.2 Bu şəhadətnamənin verilməsi məqsədilə texniki qiymətləndirmə və yardımçı heyət (TY) və sahə sürveyerləri (SS) üçün sistem müvafiq olaraq aşağıdakı məqsədlər üzrə praktik təlimi əhatə etməlidir:

.1 TY: Tonnajın ölçülməsi və hesablanması aşağıdakılara müvafiq şəkildə aparılır:

.1 Gəmilərin Tonnajının Ölçülməsi haqqında konvensiya (1969)

.2 Müvafiq BDT qətnamələri.

.2 SS: Nişanların vurulmasının yoxlanılması və hesabat.

Əlavə 3 MÜQAVİLƏYƏ DAXİL EDİLƏCƏK ELEMENTLƏR

Bayraq dövləti ilə TT arasında formal yazılı müqavilə, yaxud ekvivalent sənəd aşağıdakı maddələri əhatə edir:

1 Tətbiqi

2 Məqsədi

3 Ümumi müddəalar

4 Səlahiyyət verilmiş funksiyaların icrası:

.1 Ümumi səlahiyyətə uyğun olan funksiyalar

.2 Xüsusi (əlavə) səlahiyyətə uyğun olan funksiyalar

.3 Təşkilatın qanunla müəyyən edilmiş və digər əlaqədar fəaliyyətləri arasında əlaqə

.4 Təşkilatın əhatə dairəsində barəsində məlumat verilmiş liman dövləti nəzarətinin çatışmazlıqların (qüsurlarının), yaxud təfəvütlərinin aradan qaldırılmasını asanlaşdırmaq üçün liman dövlətləri ilə əməkdaşlıq etmək funksiyaları

5 Səlahiyyət əsasında funksiyaların hüquqi əsasları:

.1 Aktlar, qaydalar və əlavə (yardımçı) müddəalar

.2 Şərhlər

.3 Kənarlaşmalar və ekvivalent həll yolları

6 Bayraq dövlətinə hesabat vermək:

.1 Ümumi səlahiyyətə uyğun hesabat vermə prosedurları

.2 Xüsusi səlahiyyətə uyğun hesabat vermə prosedurları

.3 Gəmilərin təsnifatı haqqında müvafiq qaydada hesabat vermək (sıfın təyin edilməsi, dəyişikliklər və ləğvetmələr)

.4 Gəmiyə, yaxud gəmidəki insanlar üçün təhlükə yaratmadan, yaxud dəniz mühitinə əsassız şəkildə ziyan vurmaq təhdidi yaratmadan səfərə çıxmaq üçün gəminin uyğun olmadığı hallar barəsində məruzə etmək.

.5 Digər hesabat vermə halları

7 Normaların və/yaxud qaydaların işlənilib hazırlanması – Məlumatlar:

.1 Normaların və/yaxud qaydaların işlənilib hazırlanması sahəsində əməkdaşlıq – əməkdaşlıq görüşləri (iclasları)

.2 Normaların və/yaxud qaydaların və məlumatların mübadiləsi

.3 Dil və forma

8 Digər şərtlər:

.1 Mükafatlandırma

.2 İnzibati icraatlar üçün normalar

.3 Məxfilik

.4 Öhdəlik³

³ TT-nin hər hansı səhlənkarlığı, yaxud xətası üzündən baş vermiş və məhkəmə yolu ilə sübuta yetirilmiş itkiyə, yaxud zərərə görə sözügedən məsuliyyət yekun olaraq və mütləq şəkildə bayraq dövlətinin üzərinə düşdüyü təqdirdə, qanunla müəyyən edilmiş şəhadətnamələrin verilməsinə və xidmətlərin göstərilməsinə cavabdeh olan, yaxud bu işlərə cəlb edilmiş TT-lərdən və onların işçilərindən bayraq dövlətinin qanunvericiliyinə əsasən peşəkar sığorta, yaxud məsuliyyətin

peşəkar sığortası tələb oluna bilər. Bununla əlaqədar olaraq bayraq dövləti həmçinin həmin sığorta, yaxud digər kompensasiya müqavilələri əsasında zərərin qarşılınması səviyyəsinin üzərinə məhdudiyət tətbiq edilməsini nəzərə ala bilər.

.5 Maliyyə mükəlləfiyyəti

.6 Qüvvəyə minmə

.7 Xitam vermə

.8 Müqavilənin pozulması

.9 Ziddiyyətlərin (anlaşılmazlıqların) həlli

.10 Subpodratçılardan istifadə

.11 Müqavilənin yazılması

.12 Dəyişikliklər

9 Bayraq dövlətindən təşkilata həvalə olunan səlahiyyətin xüsusiyyəti:

.1 Gəminin növləri və ölçüləri

.2 Konvensiyalar və digər sənədlər, o cümlədən, müvafiq milli qanunvericilik

.3 Cizgilərin təsdiq edilməsi

.4 Material və avadanlıqların təsdiq edilməsi

.5 Yoxlamalar

.6 Şəhadətnamələrin verilməsi

.7 İslah tədbirləri

.8 Şəhadətnamələrin ləğvi

.9 Hesabat vermək

10 Bayraq dövlətinin təşkilata həvalə etdiyi nəzarət vəzifələri:

.1 Keyfiyyətə zəmanət sisteminin sənədləşdirilməsi (rəsmiləşdirilməsi)

.2 Daxili göstərişlərə, bülletenlərə və təlimatlara giriş

.3 Təşkilatda bayraq dövlətinin donanmasına uyğun olan sənədlərin bayraq dövləti tərəfindən əldə edilmə imkanı

.4 Bayraq dövlətinin yoxlama (müayinə) və təsdiqlənmə işi üzrə əməkdaşlıq

.5 Müvafiq bayraq dövlətinin donanmasına dəyən ziyan və baş verən qəzalar haqqında məlumatların və statistik məlumatların təqdim edilməsi.